

Helgeland – fortsatt mulighetenes region

Av Leo Andreas Grünfeld, Lotte Leming Rognsås, Aljoscha Schöpfer, Aria Khosravi

Menon-publikasjon Nr. 135/2025

2025

Forord fra Sparebank 1 Helgeland

For fire år siden fikk vi utarbeidet en mulighetsstudie for Helgeland. Den har vært viktig for næringslivet i regionen, fordi den ga felles retning på et overordnet nivå. Det hadde vi behov for. Fire år etter kjente både banken og næringslivet et nytt behov; vi trenger en oppdatert mulighetsstudie, fordi det har vært store endringer på kort tid.

Hva er egentlig en mulighetsstudie? En slik studie trekker opp et scenario som beskriver fremtiden for vår region – i 2035 – dersom alle piler peker kraftig oppover, både med tanke på næringsutvikling, tilflytting og utvikling av vårt samfunn og infrastruktur. I 2021 ble det tegnet et bilde av et nytt næringsliv som ville bidra til å skape grobunn for mer enn 10 000 arbeidsplasser og en befolkningsvekst som trakk regionen opp mot 100.000 innbyggere. Optimistisk? Ja, på alle måter, men det var hele poenget med øvelsen. Den peker på muligheter, ikke hindre og problemer. Det kan - og må tas i neste runde. Gjennom de siste fire årene har vi kommet oss gjennom en pandemi, fått en uventet krig i øst, opplevd at store prosjekter innen kraftforedlende industri har strandet, og fått smake på hva det innebærer å ha mangel på kraftoverføring. Noe har blitt bedre siden 2021, men en del har ikke gått slik vi håpet her på Helgeland. Befolkningen er omtrent så stor som den var, antall sysselsatte er det samme, men verdiskapingen per arbeidsplass har tatt seg en del opp, blant annet som følge av høyere lønnsomhet i enkelte næringer.

I denne rapporten svarer Menon Economics på utfordringen om å justere på mulighetsstudien, nå som det fortsatt er 10 år igjen til 2035. Det er mye som er bra på Helgeland. Men vi vet også at regionen har et uforløst potensial. Hvis vi skal lykkes, må vi ha en sterk og samordna vilje til å satse både i næringsliv og offentlig sektor på tvers av kommunegrenser og politiske skillelinjer. Lokalbankens visjon er å være en drivkraft for vekst og tok opp hansken på ny for å forsøke å samle oss om en felles retning på et overordnet nivå. Kraftforedlende industri, havbruk og reiseliv er de viktigste stikkordene for fremtiden. Vi blir kanskje ikke 100 000 innbyggere i 2025, men det vil krype oppover. Det viktigste er at vi lykkes med å skape framtidens Helgeland for oss og framtidige. Gled deg til rapporten, som du finner i sin helhet på sbh.no/bedrift.

Lokalbanken er den ledende og lønnsomme banken som tar et aktivt samfunnsansvar for å bygge fremtidens Helgeland.

Hilsen alle oss i Lokalbanken

Innhold

1

Befolkningsutvikling, sysselsetting og investeringer

2

Potensiale på Helgeland mot 2035

3

Sjømatnæringen

4

Kraftforedlende industri

5

Reiseliv

6

Hvordan få ta i kompetansen?

Hva er en mulighetsstudie, og hvorfor nok en studie?

Tanken bak å utforme en mulighetsstudie er å ikke la seg begrense av et stort antall mulige hindre og beskrankninger i økonomien og samfunnet for øvrig som avgrenser synet på vekstmulighetene i en region. Vi i Menon Economics ser stor verdi for lokalsamfunn og regioner ved å gjennomføre mulighetsstudier som frir seg fra mange føringer og begrensninger.

Samtidig kan en slik øvelse bli useriøs dersom en lar fantasien løpe fritt med hensyn til den økonomiske utviklingen. Det er derfor viktig å slippe litt løs på de begrensende betraktningene, men samtidig ivareta relevans og riktige proporsjoner i framtidsvurderingene.

For fire år siden utarbeidet vi en mulighetsstudie som trakk opp et scenario for vår region – i 2035 – dersom alle piler peker kraftig oppover, både med tanke på næringsutvikling, tilflytting og utvikling av vårt samfunn og infrastruktur. Det ble tegnet et bilde der nytt næringsliv ville bidra til å skape grobunn for mer enn 10 000 arbeidsplasser og en befolkningsvekst som trakk regionen opp mot 100.000 innbyggere.

Gjennom de siste fire årene har vi kommet oss gjennom en pandemi, fått en uventet krig i øst, opplevd at store prosjekter innen kraftforedlende industri har strandet, og fått smake hva mangel på kraftoverføring kan skape av hindre. Samtidig har vi levd med en regjering som har satt distriktsutvikling høyere på agendaen. Noe har blitt bedre siden 2021, men en del har ikke gått slik man hadde håpet her på Helgeland.

Også i denne studien ser vi på mulighetsrommet frem mot 2035, nå bare 10 år frem i tid. Forutsetningen siden forrige gang er endret noe, men vi viser at det fortsatt finnes et imponerende potensial for vekst i regionen.

Denne gangen fokuserer vi på de tre næringene sjømat, kraftforedlende industri og reiseliv fordi det er her potensialet er størst. Det betyr ikke at potensialet er betydelig også innen gruvedrift, landbruk, forsvarsindustri/teknologiindustri etc. Også her er mulighetene tilstede.

Sammendrag

Denne rapporten oppdaterer mulighetsstudien for Helgeland fra 2021 med et litt mer nøkternt, men fortsatt offensivt bilde av hva regionen kan få til innen 2035. Etter en periode preget av pandemi, krig i Europa, nettkapasitetsmangel og prosjekter som har strandet, viser analysen at potensialet fortsatt er betydelig - forutsatt samordnet innsats fra næringsliv og offentlig sektor. Hovedscenariet peker mot om lag 7 000 flere arbeidsplasser enn i dag, tilsvarende rundt 16 prosent vekst. Den viktigste begrensningen er ikke potensialet, men tilgang på folk og kompetanse.

Helgeland har et variert næringsliv, tilgang på fornybar kraft, tunge industrimiljøer og natur- og opplevelsesressurser i toppklasse. Samtidig har befolkningen vært tilnærmet uendret siste tiåret. SSBs basisscenario for befolkning peker svakt nedover mot 2035, og mange småkommuner har negativ utvikling. Sysselsettingen har ligget stabilt, mens verdiskaping per sysselsatt har økt markant, særlig i industri, IKT, olje og gass og sjømat.

Investeringskartleggingen viser mange planer, men bare en liten del er finansiert eller i gang; resten er på idé- og planstadiet og avhenger av rammevilkår, kraft og kapital. Særlig gjelder dette grønne industriprosjekter.

Sjømat er den største vekstmotoren. Næringen sysselsetter i dag drøyt 2 000 og står for rundt en femtedel av næringslivets verdiskaping i regionen. Både landbasert oppdrett og ny produksjonsteknologi i sjø gir rom for ekspansjon. Landbaserte prosjekter som Gigante Salmon, Arctic Seafarm og Helgeland Miljøfisk kan samlet løfte produksjonen betydelig og skape nær 300 nye direkte arbeidsplasser, samtidig som de drar med seg økt aktivitet for andre deler av verdikjeden som smolt, slakt, fôr og transport. Regjeringens havbruksmelding i 2025 åpner for vekst mot strengere miljøkrav. Dersom endringene trer i kraft, kan det skapes vekst på 20-60 prosent mot 2035 og gi 350-1 000 nye jobber i oppdrett alene. I tillegg peker vi på Trænabanken der det kan produseres om lag 80 000 tonn laks til havs.

Kraftforedlende industri er neste store vekstspor. Næringen har lange tradisjoner i Mo i Rana og Mosjøen og nyter godt av fornybar kraft, kompetanse og klyngeeffekter. En viktig flaskehals er nettkapasiteten: selv om regionen har kraftoverskudd, er etterspørselen etter tilknytning allerede høyere enn dagens kapasitet. Statnett anbefaler nå en storstilt nettutbygging som kan muliggjøre om lag 1 900 MW nytt forbruk, med ferdigstilling av de viktigste trinnene i perioden 2032–2035. Dersom dette gjennomføres, kan prosjekter innen datasentre, hydrogen, ammoniakk og modernisert prosessindustri realiseres og gi rundt 1 500 nye direkte årsverk og anslagsvis 6 mrd. kroner i direkte verdiskaping på Helgeland, i tillegg til betydelige indirekte effekter. Eksempler er Gen2Energy, SMA Minerals og kapasitetsløft i Alcoa - men alle er avhengige av strøm i rett tid.

Reiselivet er lite i dag, men har stort rom for vekst dersom kapasitet og produkter løftes. Sysselsettingen har stått stille, og opplevelsessegmentet er underutviklet, mens overnatting via delingsplattformer vokser raskt uten å sikre tilsvarende lokal verdiskaping. Den nye Polarsirkelen lufthavn i Mo i Rana fra 2027 kan bli en gamechanger. Med kortere reisetid og flere direkteruter er 400 000 passasjerer innen 2030 realistisk, gitt at regionen er klar til å ta imot trafikken. Rapporten skisserer en kurs der Helgeland posisjoneres med høykvalitets-pakker gjennom hele året, basert på mer koordinert produktutvikling og profesjonalisering av kapasitet i «varme senger». Med slike grep anslås reiselivet å kunne skape rundt 1 200 nye arbeidsplasser mot 2035.

På tvers av næringene er konklusjonen klar: Helgeland har et stort, konkret mulighetsrom, men realisering krever tilgang på folk, mer kraft og nett, investeringsvilje og sterkere regional koordinering. Skal regionen lykkes, må det samarbeides tettere om areal og infrastruktur, tilrettelegges for bosetting og bokvalitet, og jobbes målrettet med nasjonal og internasjonal rekruttering. Da kan Helgeland gå fra mulighetenes region til regionen som viste vei mot ny vekst.

Hvordan ser mulighetene for 2035 ut i dag?

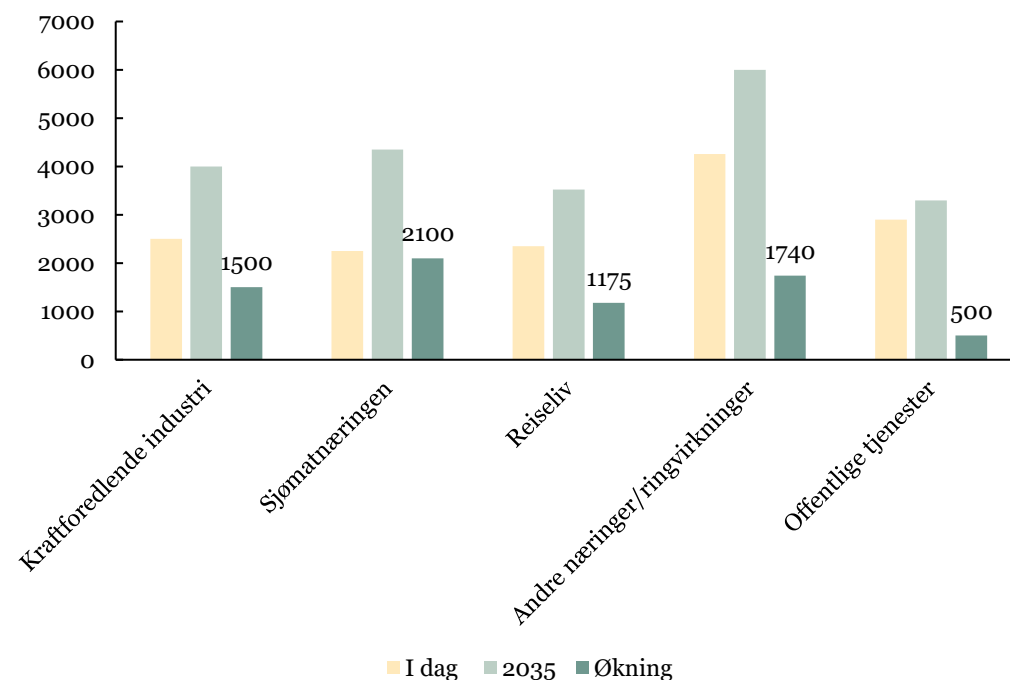
+ 7 000
arbeidsplasser innen 2035

- Oppsummert ser vi muligheter for en samlet økning i antall arbeidsplasser på 7000 i 2035 sett opp mot i dag. Det er en økning på 16% fra dagens nivå
- Motorene bak økningen er mulighetene for vekst i de tre viktigste vekstnæringene: Potensialet er størst innen sjømatnæringen, der havbruk kan vokse både til havs, på land, i fjordene og på eksponerte lokaliteter. Kraftforedlende industri har store planer og 1500 flere ansatte er innen rekkevidde. Ved full utnytting av flyplassens potensial og mer overnattingskapasitet kan reiselivsnæringen skape over 1000 nye arbeidsplasser.
- I det samlede tallet har vi også tatt høyde for regionale ringvirkninger av vekst i disse tre næringene, samt økt behov for sysselsatte i offentlig sektor.
- Litt avhengig av hvordan man regner vil dette kunne lede til en befolkningsøkning på om lag 12 000 personer.
- En klar begrensning for dette scenariet er tilgangen på folk og den kompetansen de tar med seg. Hvordan man tiltrekker seg folk med rett kompetanse vil være hovedtemaet i tiden fremover for Helgeland, enten man vil det eller ikke

Hva sa vi i 2021?

- Dersom potensialet for sjømat-, reiselivs- og kraftforedlende industri realiseres frem mot 2035 vil det kunne føre til en økning i antall sysselsatt på over 9000.
- Å utløse Helgelands mulighetsrom forutsetter sterk og samordnet vilje til å satse hardt i både næringsliv og offentlig sektor. Det offentlige må legge til rette gjennom et bedre samarbeid i regionen og investeringer i essensielle infrastrukturtiltak.

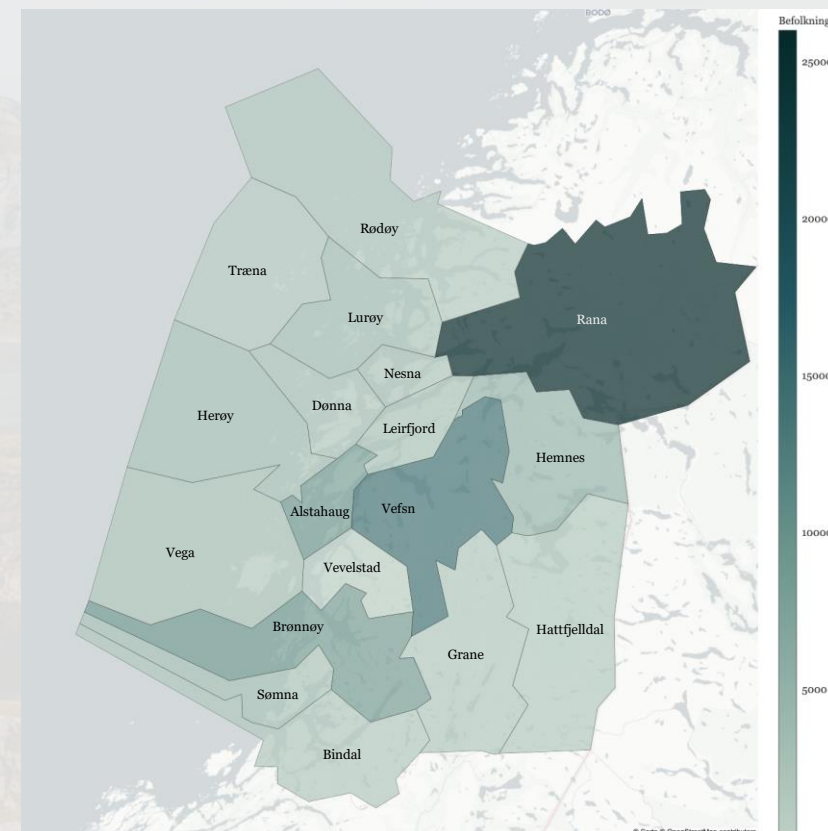
Figur 2: Vekstmuligheter i nøkkelnæringene og resten av økonomien i Helgeland mot 2035.

Helgeland: En region som møter fremtidens behov

- Bred variasjon i næringslivet - industri, kraftproduksjon, sjømat, reiseliv/turisme, og bra utvalg med statlige arbeidsplasser
- Naturopplevelser i verdensklasse
- Kort vei til næringsliv og opplevelsestilbud i nord-Sverige
- Gode forhold for havbruk med både åpen og lukket teknologi, i fjordene, ved skjærene og ute på havet.
- Sterk havbruksrettet kompetanse sikrer innovasjonsevne regionalt
- Gode forutsetninger for å ta en ledende rolle i det grønne skiftet og den sirkulære økonomien
- Kompetanse innen kraftkrevende industri som etterspørres
- Rik tilgang på fornybar kraft
- Lettere adkomst fra 2027 med stor flyplass

Figur 3: Befolkning i 2024 på Helgeland. Kilde: SSB

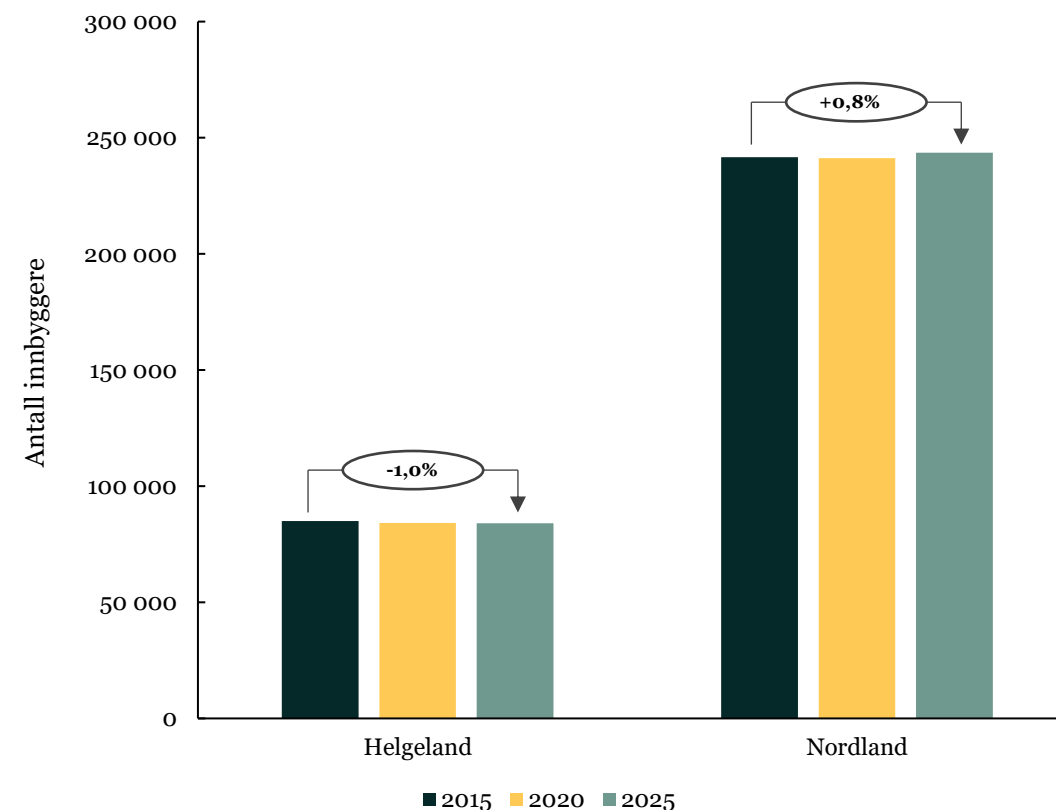

Helgeland: En uendret befolkning de siste 10 årene

- Det bor 84 100 innbyggere på Helgeland. Det er så å si ingen endring fra år til år, Utviklingen er litt svakere enn i Nordland samlet, der befolkningstallet i perioden har hatt en svak oppgang. Kilden til ulikhet ligger først og fremst i Bodøs vekst. Også i Nordland ser vi at befolkningen trekkes mot store byer, og jo større byen er, jo raskere raskere vokser den. Men det finnes unntak fra dette mønsteret, både for de minste og de største stedene.
- I perioden 2020-2024 har Helgeland hatt et fødselsunderskudd på 629 personer. I 2024 var det ingen kommuner i Helgeland som hadde et fødselsoverskudd.
- Nettoinnvandringen har vært positiv de siste årene, og var i 2024 på 467 personer
- Helgeland har over 40 000 sysselsatte, og de fem største kommunene står samlet for mer enn 31 000 av disse
- Sysselsettingen har også vært ganske så stabil siden 2019, men noen kommuner – som Lurøy, Dønna og Træna – har vist en imponerende vekstevne.

I disse tallene har vi tatt med Meløy kommune fordi koblingen til Helgeland innen en rekke næringer er så sterke at en regional analyse blir mangelfull uten.

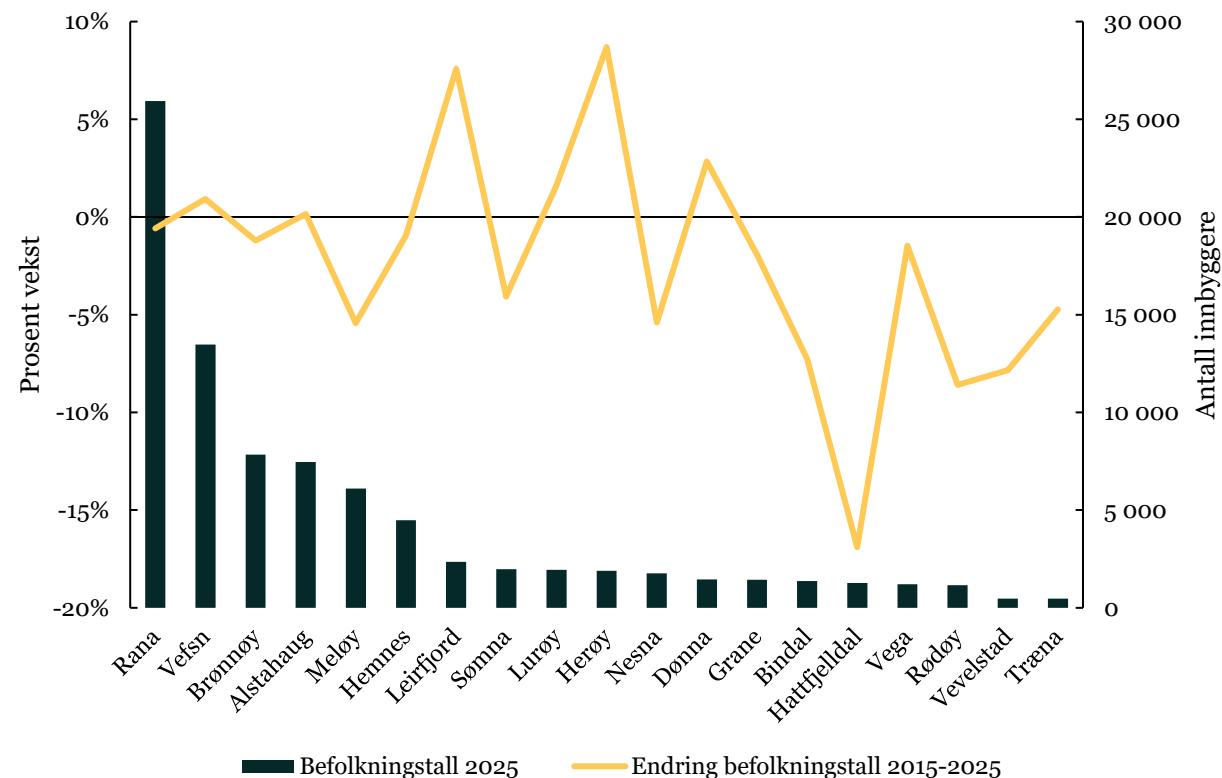
Figur 4: Befolkningen i Helgeland og Nordland i 2015 og 2025. Kilde: SSB

Store variasjoner i befolkningsvekst internt i Helgeland

- Kommunen på Helgeland har nokså ulik befolkningsutvikling
- De store bykommunene har nær 0-vekst de siste årene.
- De minste kommune (de til høyre i figuren) har gjennomgående mer markant befolkningsnedgang enn resten.
- De små kommunene i sør og nord sliter mest med befolkningsnedgang
- Herøy, Dønna, Leirfjord og nå mer nylig Lurøy har høyere vekst enn det størrelse og lokalisering skulle tilsi. Det kan virke som at midtre Helgeland (kyst) har mer fart enn hva man skulle forvente. Hva er det som skjer i denne delen av regionen? Er det bare oppdrett det handler om eller er det resultatet av en villet utvikling?

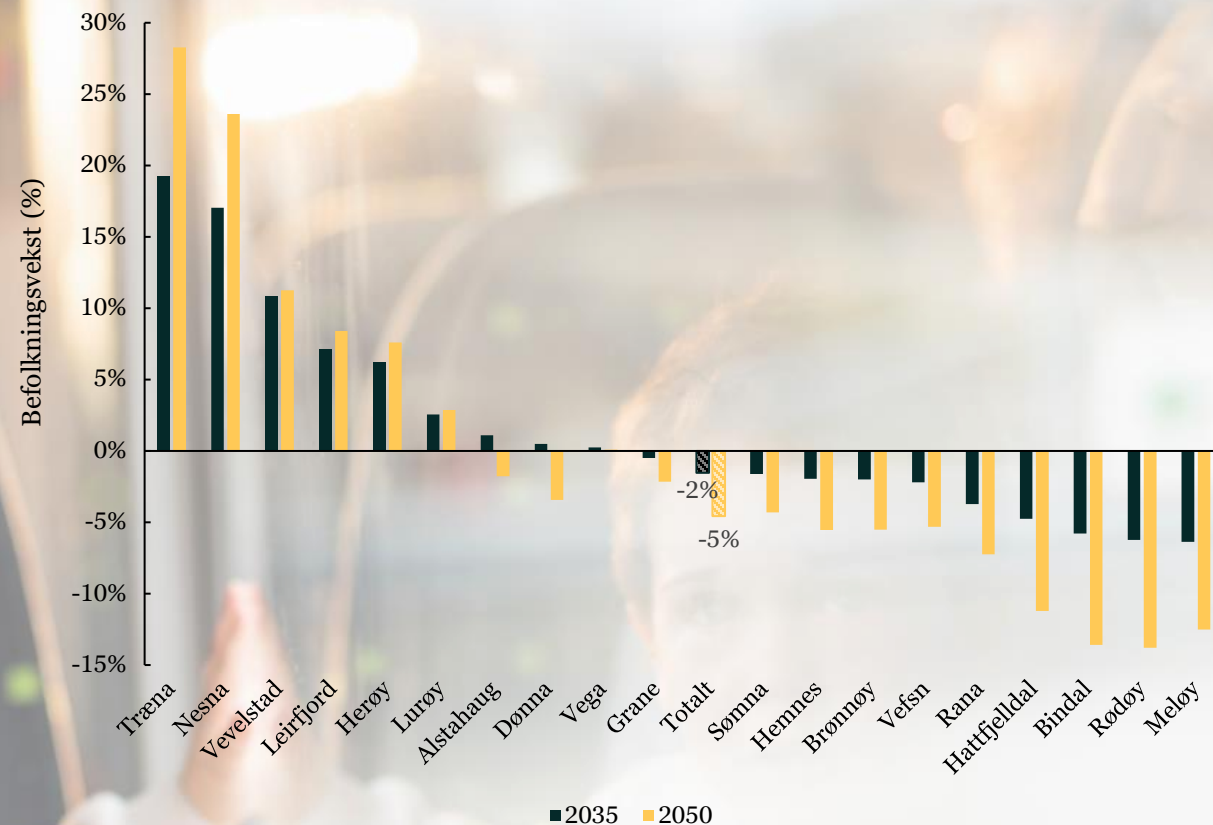
Figur 5: Befolkningsvekst 2015-2025 (i prosent) og befolkningstall (i antall personer) per kommune. Kilde: SSB

SSBs befolkningsprognoser for 2035: Svak nedgang

- SSBs befolkningsprognose har en forventning om at befolkningen skal synke med 2% innen 2035 og videre med 5% innen 2050.
- Prognosen sier at det blir store variasjoner mellom kommunene. Dels er dette drevet av dagens alderssammensetning og dels av veksttall historisk.
- Det er en snill prognose basert på midt-scenariet til SSB (MMMM), der de små kystkommunene som har slitt mye de siste årene forventes litt vekst
- At Træna, Nesna og Vævelstad skal ha høyest vekst er derimot underlig.
- At Rana og Vefsn skal ha langt lavere vekst enn snittet strider 'også litt mot urbaniseringstendensene.
- Uten aktive grep og jakt etter nye muligheter er det fare for at fallet i befolkningen i 2035 blir enda større

Figur 6: Befolkningsvekst i kommunene frem mot 2035 og 2050. Kilde: SSB

Bilde: iStock

Store endringer i næringenes sysselsetting de siste fem årene

- Arbeidsmarkedet i Helgeland preges av en god del dynamikk. Noen næringer vokser på bekostning av andre. Kildene til vekst og fall kan være ulike. Tallene til høyre er hentet fra SSBs sysselsettingsregistre.
- Kompetansetunge sektorer som finans og tekniske/faglige tjenester har hatt mye vekst. Det er et godt tegn, for mange steder opplever at teknologisk endring bidrar til færre ansatte i disse næringene og at arbeidsplassene i slike næringer har en tendens til å flyttes til større byer som Bodø, Trondheim og Oslo.
- Det har vært vekst i primærnæringene i Helgeland. Grunnen til dette er at havbruk inngår her. Utenom havbruk opplever denne sektoren et markant fall.
- Helse- og sosialsektoren har ikke hatt vekst i antall sysselsatte de siste fem årene, men ha hatt en del vekst på 10 års sikt. Mangelen på vekst de siste årene er overraskende for etterspørselen etter helsetjenester øker stadig. En forklaring kan ligge i manglende tilgang på kompetanse.
- Sysselsatte innen undervisning faller også markant. I tiden fremover vil mange mindre steder oppleve at antall elever/studenter faller videre.
- Varehandel og bygg og anlegg har tydelig reduksjon, dels drevet av oppbremsing i byggesektoren og dels drevet av digitalisering av handelsnæringen.
- Industrien viser et moderat fall både på 5 og 10 års sikt.

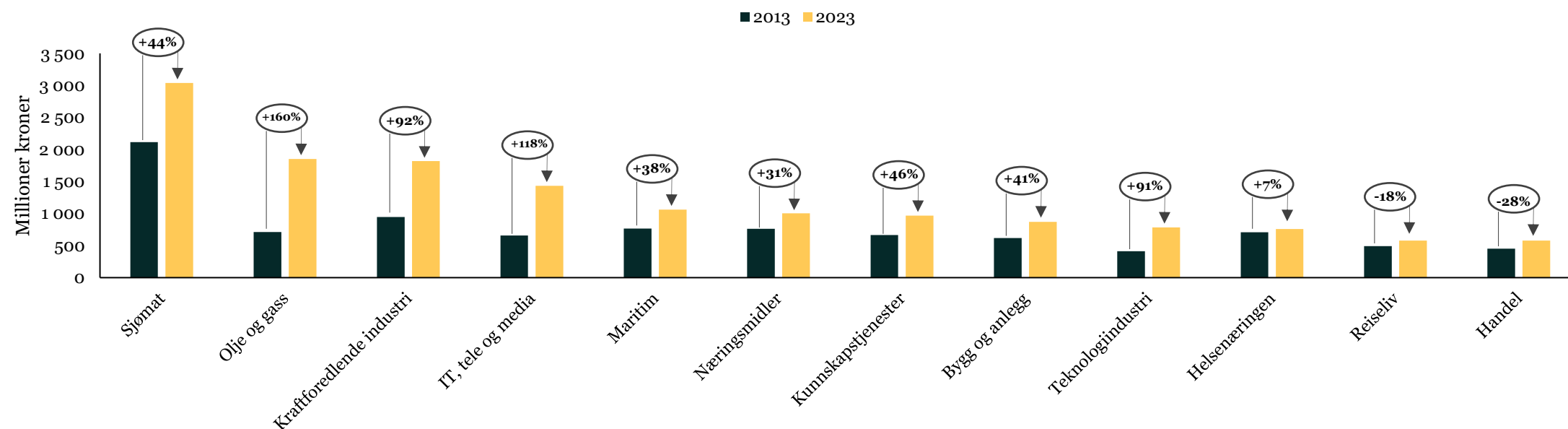
Figur 7: Endring i antall sysselsatte på Helgeland fra 2014 og 2019 til 2024*. Kilde: SSB

Mer verdiskaping per sysselsatt er gode nyheter

- Kraftig økning i produktivitet i industrien, i olje og gass, IKT og i sjømatnæringen bidrar til at Helgeland har hatt en høyere produktivitetsvekst de siste 10 årene enn Nordland samlet.
- OBS! Produktivitet trenger ikke å gå hånd i hånd med økt sysselsetting. Snarere kan det motsatte ofte finne sted

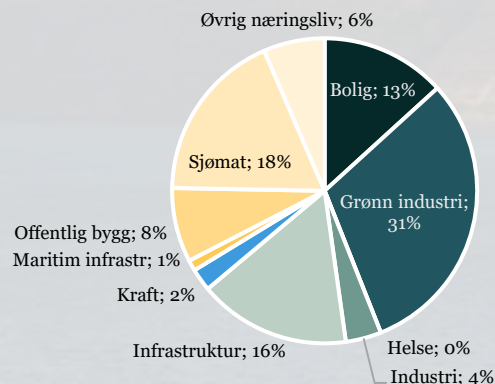
Figur 8: Utvikling i næringenes verdiskaping per sysselsatt på Helgeland fra 2013 til 2023 (mill. NOK). * Løpende kroner. Kilde: Menon Economics

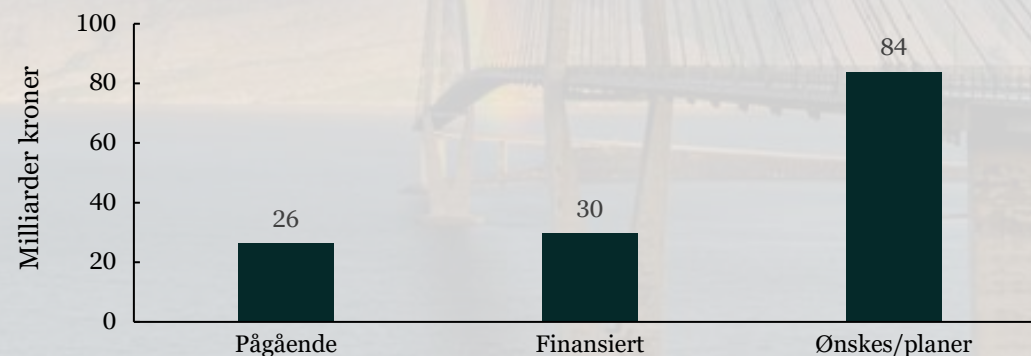
Investeringsplaner på Helgeland: Mange prosjekter men mye er usikkert

- Sparebank 1 Nord-Norge og KBNNs investeringsteller er utarbeidet av Menon og er et verktøy som viser hvor antall investeringer og størrelsen på disse i ulike typer prosjekter i Nord-Norge. Den gir en samlet oversikt over investeringsnivået, fordelt på sektorer og regioner. Den fordeler også investeringene etter hvor langt man har kommet i planleggingsarbeidet.
- Tellingen dekker alle planer frem til 2032. Til sammen har vi funnet 640 investeringsprosjekter på Helgeland med en samlet verdi på 140 milliarder kroner. Knappe 40 prosent av dette er enten pågående/igangsatt eller finansiert - men ikke startet. Resten er på planleggings- eller ønskestadiet.
- For investeringer som er påbegynt eller finansiert finner vi 1 av 3 kroner i grønn industri. Denne næringen preger med andre ord fremtidsbildet kraftig. Sjømat, infrastruktur og bolig står for rundt 15% hver. Annen industri dekker bare 4 prosent av prosjektene.
- For investeringer som er på ønske/plan-stadiet er hele 85% knyttet til (grønn) industri. Dette omtales nærmere i vårt kapittel om kraftkrevende industri. Sjømat utgjør her bare 7% av disse plan-verdiene. Vi tror at dette tallet for sjømatnæringen skal økes kraftig i årene fremover fordi næringen blir mer kapitalintensiv.

Figur 9: Fordeling av investeringer på sektor. Kilde: Investeringstelleren

Figur 10: Oversikt over pågående og planlagte investeringer på Helgeland fram mot 2032. Kilde: KBNNs investeringsteller/Menon Economics

A scenic view of a coastal road in Helgeland, Norway. The road is a two-lane asphalt highway with metal guardrails on both sides, curving along the coast. The sea is a deep blue, and the sky is a clear, bright blue with a large, bright sun in the upper right corner, creating a lens flare effect. In the distance, there are rolling hills and mountains. The overall atmosphere is bright and sunny.

Næringer med stort potensial på Helgeland frem mot 2035

Hva mener vi med stort potensiale?

I vurderingen av hvilke næringer på Helgeland¹ som har størst potensial har vi lagt til grunn følgende kriterier:

- Potensial for jobbskaping (arbeidsintensiv)
- Næringer der regionen har et fortrinn
- Næringer som er etablert i regionen i dag
- Potensial for eksport

Ny næring må stå på skuldrene til eksisterende miljøer. Videre er det en fordel for en liten region med begrenset lokal etterspørsel å satse på eksportrettede næringer. Hvis en liten region vil få til høy vekst kan den ikke utelukkende hvile på etterspørsel i regionen.

Vår vurdering er at det største vekstpotensialet på Helgeland i årene som kommer er innenfor sjømat, kraftforedlende industri og reiseliv.

Utviklingen på Helgeland vil også kunne styrkes dersom en klarer å tiltrekke seg flere offentlige arbeidsplasser i regionen. Offentlige arbeidsplasser er attraktive, da de blant annet tiltrekker høyt utdannede arbeidstakere og bidrar til et mer variert arbeidstilbud. En kombinasjon av arbeidsmuligheter innen privat og offentlig sektor bidrar til å heve regionens attraktivitet for arbeidskraft utenfra. Det gjør det blant annet mye enklere for familier å finne meningsfullt arbeid til begge.

Sjømatnæringen

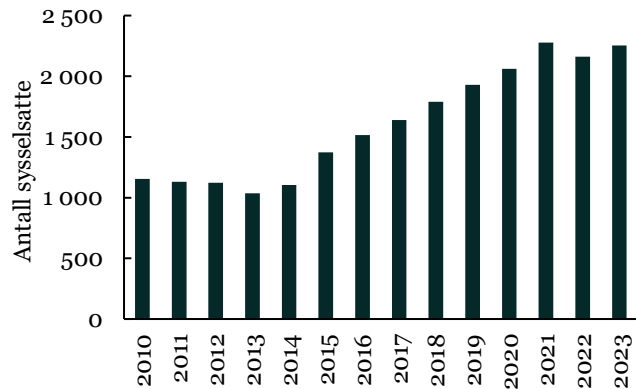
Over 2 000 ansatte i sjømatnæringen på Helgeland

Sjømatnæringen på Helgeland har i løpet av de siste ti årene vokst kraftig. **I dag sysselsetter næringen om lag 2 250 personer og omsetter for 24 milliarder kroner.** Til sammenlikning sysselsatte næringen 1 500 personer i 2019 da sist Mulighetsstudie ble utarbeidet.¹ De siste tre årene har antall ansatte stabilisert seg på et høyt nivå.

Sjømatnæringen på Helgeland inkluderer aktører i hele verdikjeden til fiskeri og oppdrett: det er fiskere og oppdrettere, aktører innn stamfisk og settefisk, fiskeriforedling, lakseslakterier, fôr, forskning og rådgivning, brønnbåter mm. Det er oppdrettsvirksomhet som dominerer sjømatnæringen i regionen.

Det er til sammen 21 aktører som driver oppdrett² av laks i produksjonsområde som Helgeland ligger i, med en samlet tillatt biomasse (MTB) på 88 000 tonn. Dette gjør produksjonsområdet til det 6. største produksjonsområdet målt etter biomasse (MTB). Verdiskapingen i sjømatnæringen i regionen er konsentrert om noen store bedrifter, som Nova Sea, Mowi, EWOS, Kvarøy og Lovundlaks.

Figur 11: Utvikling i antall ansatte. Kilde: Menon Economics

Sjømatnæringen er en høyproduktiv næring, og står for 6,85 milliarder kroner i verdiskaping. Dette utgjør hele 20 prosent av næringslivets verdiskaping på Helgeland, og de 2 250 sysselsatte utgjør 8 prosent av sysselsettingen i regionen.³

Sjømatnæringen med havbruk i sentrum skaper store ringvirkninger på land. Det skapes et betydelig antall arbeidsplasser utenfor sjømatnæringen som følge av at næringen kjøper inn varer og tjenester. Tidligere Menon-analyser har beregnet at for hver arbeidsplass innen havbruk skapes det nesten en arbeidsplass utenfor sjømatnæringen. På bakgrunn av dette forventer vi at det samlet er nærmere 5 000 arbeidsplasser på Helgeland knyttet til sjømatnæringen.

Nøkkeltall sjømatnæringen i 2023

2 250 sysselsatte

24 milliarder i omsetning

6,85 mrd. kr. i verdiskaping

Største bedrifter

Omsetning på Helgeland i 2023. Mill. kr.

NOVA SEA	8 250
MOWI	2 950
EWOS	2 400
KVARØY	1 050
LOVUNDLAKS	1 000

¹ Pga. oppdatert metodikk og utvidet geografisk område er ikke tallene direkte sammenliknbare med funnene i Mulighetsstudien fra 2021.

Nye produksjonsmuligheter for havbruksnæringen på Helgeland

Havbruksnæringen på Helgeland er i dag i hovedsak konsentrert om oppdrett av laks i sjø, men det er flere prosjekter under utvikling for landbaserte oppdrettsanlegg. Dette gjør at det forventes en **produksjonsøkning fra landbasert oppdrett** de kommende årene.

Det er for tiden tre landbaserte anlegg under utvikling og oppstart:

- **Gigante Salmon på Rødøy** startet produksjon i januar 2024, og høstet den første fisken i 2025. Anlegget har konsesjon for 13 700 tonn MTB, som tilsvarer nesten 20 000 tonn levende fisk ved full produksjon.
- **Arctic Seafarm på Nesna** er under utbygging. Det forventes oppstart i 2026 og at anlegget vil være i full drift fra 2027. Anlegget har konsesjon på 15 000 tonn MTB.
- **Helgeland Miljøfisk på Toftøya** er under planlegging, og har søkt om kapasitet på opptil 40 000 tonn MTB.

Basert på selskapenes annonserte planer og antagelser om forventet veksttakt, forventer vi at **landbasert oppdrett innen 2035 kan vokse til nærmere 40 000 tonn produsert laks**. Sammenliknet med Helgelands samlede produksjon i 2024, vil produksjonen fra landbasert oppdrett alene utgjøre en **vekst på 28 prosent**.

Denne økningen forventer vi at kan **legge grunnlag for nærmere 300 nye arbeidsplasser i landbasert oppdrett i 2035**. Økt produksjon på land vil også skape vekst videre i verdikjeden, knyttet til rogn, smolt, fôr, slaktekapasitet og øvrige varer og tjenester som oppdrettselskapene etterspør. Det forventes at en økende andel av denne veksten vil være i Helgelandsregionen.

Produksjon av nye arter og marine organismer

Produksjon av alger har fått økt fokus de siste årene, med flere aktører som har etablert seg i Norge. Å dyrke alger har stort potensial, både som bærekraftig matressurs og som industriell biomasse med muligheter innen fôr, bioplast, kosmetikk og karbonfangst. Også på Helgeland er det etablerte aktører, blant annet Pursea som utvikler industriell produksjon og foredling av tang og tare, med mål om å etablere en ny nasjonal marin biomassenæring, og Salten Algae som dyrker alger for algebaserte matprodukter.

Med villtorskbestandene under press og reduserte fiskekvoter, har det oppstått et økende behov for alternative kilder til torsk. **Oppdrett av torsk** er en næring i rask utvikling, og Norcod er blant selskapene som har satset betydelig. Nordcod driver oppdrett i Frosvika i Meløy kommune og Labukta i Nesna kommune. I løpet av de siste sju årene har selskapet skalert opp produksjonen til industrielt nivå, og høstet 8 300 tonn (WFE) torsk i 2024. Helgeland har også aktivt settefiskproduksjon av torsk og pågående initiativer og planer gjør at det kan ventes vekst i næringen fremover.

Barrierer for vekst i sjømatnæringen på Helgeland

For å sikre videre vekst i sjømatnæringen på Helgeland er det avgjørende at det settes av **tilstrekkelige arealer til havbruk**. Kommuner og fylkeskommuner har en sentral rolle i tildelingen av nye lokaliteter, og politisk vilje til å etablere disse vil være en nøkkelfaktor for økt produksjon.

En betydelig produksjonsvekst vil også kreve at kapasiteten i verdikjeden styrkes. Dette innebærer både økt smoltproduksjon og utbygging av slakteri- og bearbeidingsanlegg. I tillegg vil det kreves en oppgradering av lokal infrastruktur for å kunne håndtere den økte mengden sjømat som skal transporteres ved en stor produksjonsøkning.

Fra gult lys til ny kurs: Vekstmuligheter for sjømatnæringen på Helgeland

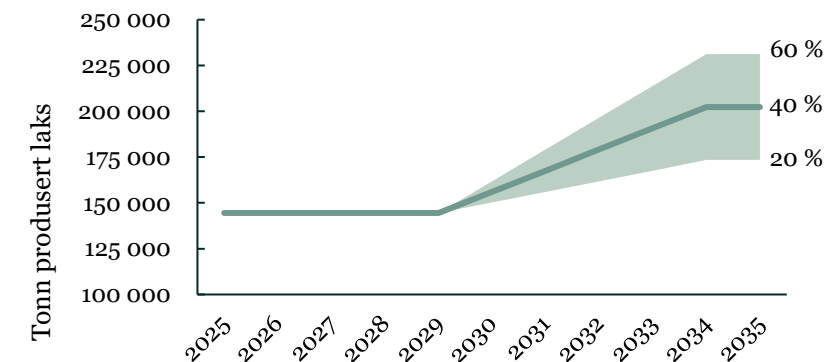
Havbruksnæringen på Helgeland står ved et veiskille. Etter noen år med gult lys og dermed ikke rom for vekst i produksjonskapasiteten i området, har regjeringen i 2025 lagt frem en ny havbruksmelding som åpner for vekst, men med strengere krav til luseutslipp. Vår analyse viser hvordan dette kan skape et mulighetsrom for regionen de neste ti årene dersom ny teknologi tas i bruk.

- **Ny havbruksmelding:** Regjeringen har foreslått et nytt reguleringsregime som skal åpne for vekst, men samtidig stille strengere krav til utslipp av lakselus.
- Med **overgang til lavutslippsteknologi som semilukkede og lukkede merder åpnes vekstmuligheter** ettersom dagens vekstbegrensninger i stor grad fjernes og erstattes av strenge krav til grad av lusepåvirkning.
- Samlet finner vi at Helgelandsregionen kan oppleve en **vekst i lakseproduksjonen på 20–60 % i 2035**, sammenliknet med produksjonsvolumet i 2024. Dette bygger på forutsetninger om at ny teknologi tas i bruk, men i varierende omfang i de ulike scenarioene.
- Dette kan legge grunnlag for **350 - 1000 nye arbeidsplasser i oppdrettsnæringen i regionen**.

Utgangspunktet for modellen er at det legges til grunn økt bruk av semilukkede og lukkede merder (lavutslippsteknologi) i eksisterende anlegg, samt mulighet for nye anlegg på både tidligere og nye arealer. Det er modellert tre scenarioer frem mot 2035: 10 % vekst (lavt scenario), 20 % vekst (middels scenario) og 30 % vekst (høyt scenario) i produksjonskapasitet. I alle scenarioene forutsetter vi at produksjon i nye lukkede/semilukkede anlegg starter i 2030, og gradvis øker til veksten som ligger i scenarioene i løpet av fem år.

For å realisere den estimerte veksten i produksjonsvolum på Helgeland kreves det betydelige investeringer i både nye anlegg og oppgradering til lavutslippsteknologi i eksisterende produksjon. Slike investeringer er en forutsetning for at regionen skal kunne ta ut vekstpotensialet og skape flere tusen nye arbeidsplasser fram mot 2035. For at veksten skal muliggjøres må også det nye reguleringsregimet kommet på plass med nødvendige avklaringer innen 2030.

Figur 12: Mulighetsrom for økt produksjon i havbruksnæringen fram mot 2035 i lav-, høy- og midtscenario. Kilde: Menon Economics

Havbruksmeldingen – nytt reguleringsregime for oppdrett

Regjeringens havbruksmelding 2025 legger opp til en stor omlegging av oppdrettsnæringen – fra faste volumbaserte rammer til styring etter faktisk miljøpåvirkning. Systemet skal forenkles, med færre begrensninger, mer bruk av markeds mekanismer og digital overvåkning, samt større lokal forvaltning. Blant de større foreslåtte endringene er

- Erstatte trafikklyssystemet med omsettelige kvoter for lakselus, basert på påvirkning på villaks.
- Fjerne maksimumsgrense for biomasse (MTB), så lenge miljøkrav oppfylles.
- Fjerne selskapsnivå-tillatelser for mer fleksibel produksjon.
- Oppheve artsbegrensninger i tillatelser, slik at alle arter kan produseres på dagens tillatelser.

Trænabanken: Havbasert vekst for oppdrettsnæringen på Helgeland

Trænabanken utenfor Helgelandskysten er pekt ut som et av Norges mest egnede områder for havbruk til havs, med stor dybde, stabile strømforhold og god vannkvalitet. Det er relativt få interessekonflikter i området, og risikoen for lakselus er lav, noe som gir svært gode biologiske rammer for lakseoppdrett. **Trænabanken er beregnet til å ha et teknisk produksjonspotensial på om lag 450 000 tonn.**¹

Havbruk til havs handler om å flytte deler av oppdrettsproduksjonen ut i mer åpne havområder, der man har tilgang på dypere vann, sterkere strøm og større arealer. Hensikten er både å redusere miljø- og arealkonflikter langs kysten og å legge til rette for videre vekst i næringen. Samtidig innebærer havbruk til havs nye teknologiske, økonomiske og miljømessige utfordringer, som krever innovasjon og betydelige investeringer.

Helgeland har sterke industrimiljøer og kompetanse fra offshoresektoren, som er relevant for utviklingen av havbruk til havs. Sammen med Trænabankens store produksjonspotensial, er regionen svært godt egnet for den mulige framveksten av havbruk til havs. **Selskapet Utror er allerede etablert i regionen**, og er i gang med planer for et fremtidig anlegg på Trænabanken. Når næringen kan ta fart avhengig imidlertid av at nødvendig regulerings- og tillatelsesregime kommer på plass. Dette er foreløpig under utvikling.

Vi forventer at innen 2035 kan det produseres 80 000 tonn laks i anlegg ute i havet. Dette forutsetter at det første anlegget kan komme i drift i 2030, og at det fra 2032 gradvis kommer ytterligere tre anlegg i drift. I 2035 forutsetter vi at alle fire anlegg vil produsere 20 000 tonn.

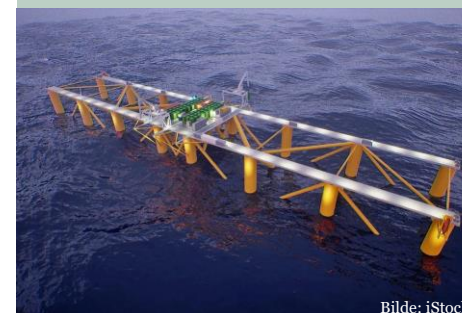
Den potensielle produksjonsøkningen i 2035 utgjør en vekst på over 50 % sammenliknet med produksjonen i kystnært havbruk på Helgeland i 2024, og det vil kreves betydelige investeringer i verdikjeden for havbruk for å muliggjøre produksjonsøkningen. I tillegg vil det kreves store investeringer i produksjonsanleggene. Høye krav til anleggene, sammen med høye kostnader som følge av at produksjonsanleggene ligger langt fra kysten, gjør havbruk til havs svært kapitalintensivt.

Basert på tidligere beregninger fra Menon², forventer vi at produksjonsøkningen vil **legge grunnlag for 1 200 arbeidsplasser** i 2035. I 2035 vil havbruk til havs fremdeles være i en konstruksjonsfase, noe som bidrar til høye sysselsettingstall i denne perioden. Arbeidsplassene fordeler seg mellom operatører, smoltproduksjon, slakt og videreforedling, fôrproduksjon, brønnbåter og konstruksjon. **Om lag 450 av disse arbeidsplassene forventer vi at vil komme lokalt i Helgelandregionen**, og resterende i andre deler av Norge.

Utror

Selskapet Utror arbeider for å realisere fullskala havbruk til havs på Trænabanken, Utror utvikler et konsept med en "rigg" med kapasitet på opptil 2.4 millioner individer. Selskapet har utført mulighetsstudie, og i høst starter konseptstudien som skal danne grunnlag for videre utvikling.

Selskapet sikter mot at det kan gjennomføres et første testutsett i 2030, med mål om å bygge opp kapasitet på inntil 150 000 tonn innen 2040.

Bilde: iStock

An aerial photograph of a coastal industrial facility, likely a refinery or chemical plant. The facility features several large, cylindrical storage tanks and various industrial buildings. A long pier extends into the water, where a large ship is docked. In the background, a small town with colorful houses is visible on a hillside. The foreground shows a body of water with some buoys.

Kraftforedlende industri

Kraftforedlende industri er en nøkkelnæring med lange tradisjoner på Helgeland

Kraftforedlende industri er en viktig næring på Helgeland, med viktige knutepunkter i blant annet Mo i Rana og Mosjøen. Regionen har et sterkt konkurransefortrinn takket være lave strømpriser, et kraftoverskudd og lange industrielle tradisjoner. Betydelige synergieffekter mellom bedriftene i regionen og en kompetent arbeidsstyrke gir et solid grunnlag for å opprettholde og videreutvikle disse fortrinnene.

I 2023 sysselsatte kraftforedlende industri rundt 2 500 årsverk og hadde en samlet **omsetning på 18 milliarder kroner**. Verdiskapingen var på om lag 4,5 milliarder kroner, og både verdiskaping og omsetning har økt de siste årene, hovedsakelig drevet av prisvekst på sluttproduktene. Aluminiumprisen alene ligger i dag rundt 50 prosent høyere enn før pandemien. Sysselsettingen har imidlertid vært relativt stabil over tid.

Næringen står nå midt i en omstilling drevet av ny teknologi, skjerpede klimaambisjoner og endrede markedsforhold. Tradisjonelle prosesser innen metall- og materialproduksjon elektrifiseres, automatiseres og effektiviseres for å redusere utslipp. De fem største utslippspunktene i prosessindustrien på Helgeland står alene for om lag 2 prosent av Norges samlede utslipp. Samtidig har volatile energipriser og økte CO₂-kostnader presset produksjonskostnadene opp globalt, noe som øker verdien av stabil, rimelig og fornybar krafttilgang.

I tillegg er nye næringer på vei inn med betydelig kraftbehov, som **datasentre, hydrogen- og ammoniakkproduksjon**. Kraftforedlende industri omfatter derfor ikke lenger bare tradisjonell prosessindustri, men også nye grønne næringer og Power-to-X-bedrifter.¹

Tilgang på kraft og nettkapasitet vil være helt avgjørende for at kraftforedlende industri på Helgeland skal lykkes i å videreutvikle seg og holde tempoet i den grønne omstillingen som allerede er i gang.

Nøkkeltall kraftforedlende industri i 2023

2 500 sysselsatte

18 milliarder i omsetning

4,5 mrd. kr. i verdiskaping

Største bedrifter

Omsetning på Helgeland i 2023. Mill. kr.

 Alcoa	6 050
 STEEL	4 700
 RANA GRUBER	1 950
 Fertoglobe Haugesund Marine AS	1 250
 Elkem	1 250

¹Power-to-X er en samlebetegnelse for teknologier som omdanner elektrisitet, ofte fra fornybare kilder, til andre energibærere eller produkter som hydrogen, ammoniakk eller syntetiske drivstoff.

Nettkapasitet i Helgelands strømmnett er den begrensende faktoren for å realisere det industrielle potensialet

Helgeland har i dag en installert forbrukskapasitet på litt over 900 MW, mens kraftproduksjonen i regionen er betydelig høyere. Dette gir et kraftoverskudd, og strømmettet har i utgangspunktet kapasitet til om lag 1 000 MW nytt forbruk. Denne situasjonen gir rom for noe industriell vekst, men begrensningene er store.

Etterspørselen etter nettkapasitet øker kraftig, drevet både av tradisjonell kraftforedlende industri som i større grad skal kutte karbonutslipp gjennom elektrifisering og nye grønne næringer som hydrogen, ammoniakk og datasentre. Allerede nå er 700 MW reservert, og ytterligere 2 070 MW står i kapasitetskø, hvorav 370 MW er i prosess for reservasjon. Etterspørselen etter nettkapasitet er dermed allerede høyere enn dagens kapasitet, og presset vil bare øke de neste årene.

Dersom alt som er reservert og under vurdering realiseres, **vil dagens nettkapasitet være fullt utnyttet**. Det vil bety at ingen nye industriprosjekter kan kobles til strømmettet, og Helgeland vil kunne gå fra kraftoverskudd til kraftunderskudd i løpet av det neste tiåret. Konsekvensene kan bli betydelig tapt verdiskaping og en bremset industriell utvikling.

Statnett har erkjent utfordringen og lagt frem en konseptvalgutredning (KVU) for å øke nettkapasiteten på Helgeland. Den anbefalte løsningen innebærer oppgradering av linjer internt i regionen, økt transformeringskapasitet og bedre overføringsforbindelser til og fra Sverige. **Tiltakene vil kunne legge til rette for minst 1 900 MW nytt forbruk.**

Utbyggingen planlegges gjennomført i fire trinn. De tre første trinnene, som omfatter de mest kritiske tiltakene rundt Mosjøen og Mo i Rana, skal etter planen ferdigstilles i perioden 2032–2035. Det fjerde trinnet er planlagt ferdigstilt i 2038.

Dersom KVU-planen gjennomføres som foreslått, kan Helgeland realisere mer av potensialet sitt for kraftforedlende industri og nye grønne næringer. Vi legger til grunn at om lag 1 900 MW nytt forbruk kan realiseres. Uten denne utbyggingen vil den industrielle utviklingen være sterkt begrenset – selv om enkelte store prosjekter, som Freyr (nå T1Energy), er satt på vent.

Det finnes mange prosjekter som ønsker å koble seg til strømmettet

De siste årene har utviklingen av prosjekter innen **kraftforedlende industri møtt tilbakeslag**. Freyr måtte kansellere sine omfattende planer om storskala batteriproduksjon i Mo i Rana. En kombinasjon av faktorer – blant annet konkurranse fra Kina, subsidier knyttet til Inflation Reduction Act i USA, samt økte råvare- og finansieringskostnader – svekket prosjektets finansielle bærekraft.

Likevel finnes det **fortsatt mange initiativer og store planer for kraftforedlende industri** på Helgeland. Statnetts reservasjoner i strømmettet, sammen med kapasitetskøen, viser at nærmere 3 000 MW ønsker tilkobling til nettet. I tillegg er ytterligere 1 000 MW under behandling for å bli tatt inn i køen. Tabellen til høyre viser de ti største prosjektene, målt i forespurt nettkapasitet, som ønsker tilknytning til nettet på Helgeland og i Salten.

Når det blir mulig å koble til 1 900 MW nytt forbruk, vil en rekke prosjekter innen både kraftforedlende industri og nye grønne næringer kunne realiseres. Dette vil åpne for **betydelig økonomisk utvikling i regionen**.

Freyr-hallene: Hva er veien videre?

Etter at GigaArctic-prosjektet ble lagt på is, forsøker Freyr nå å selge fabrikkhallene i Mo i Rana. En sentral utfordring er at byggene er skreddersydd til Freyr sin produksjonsprosess, noe som gjør dem lite fleksible for annen industri. Uten avklaring om strømtilgang – som fortsatt er under behandling hos Reguleringsmyndigheten for energi – er det få kjøpere som viser konkret interesse. Datasenternæringen pekes på som en mulig kandidat, siden de har lavere krav til bygningsutforming, men er samtidig helt avhengige av kraft. Videre utvikling avhenger derfor både av nettilgang og om det finnes en aktør som kan overta og tilpasse bygget til ny bruk.

For pilotfabrikken er utsiktene litt annerledes. Maskinparken er av høy kvalitet og kan være relevant for aktører innen prosessindustri, mineralhåndtering eller forsvar. Likevel vurderes fabrikken som for stor for én enkelt aktør. En løsning kan være å dele bygget mellom flere brukere i en colocation-modell, men dette krever en profesjonell eiendomsforvalter – noe Mo Industripark i dag ikke ønsker å håndtere selv.

TOversikt over de ti største tilknytningssakene på Helgeland og i Salten.
Kilde: Statnett

Sluttkunde	Næringstype	Kapasitet (MW)	Status
Gen2 energy	Hydrogen/ammoniakk	500	Kapasitetskø
Freyr / T1 Energy	Datasenter	396	Kapasitetskø
SMA Mineral	Industri	385	Kapasitetskø
Fortescue	Hydrogen/ammoniakk	300	Reservert
Fortescue	Hydrogen/ammoniakk	300	Kapasitetskø
Gen2 energy	Hydrogen/ammoniakk	195	Kapasitetskø
Norsk E-fuel	Industri	90	Kapasitetskø
SMA Mineal	Industri	60	Kapasitetskø
Arctic Sapphire	Industri	53	Kapasitetskø
Alcoa Mosjøen	Industri	47	Reservert

Helgeland – Norges «Steelicon Valley»

Helgeland har **lange tradisjoner for å utvikle industriparker og klynger** som samler flere bedrifter med felles behov og komplementære funksjoner. Mo Industripark og industrimiljøet i Mosjøen er eksempler på etablerte knutepunkter der bedriftene drar nytte av **felles infrastruktur, kompetanse og leverandørnettverk**. Slike samlokaliseringer gir skala- og synergieffekter, og kan styrke regionens konkurransekraft.

Når nettutbyggingen er på plass, vil det også bli mulig å etablere **nye industrielle klynger**, som for eksempel planlagt i Holandsvika Industripark. Dette vil være et viktig steg mot å realisere regionens økonomiske potensial.

Slike klynger kan legge til rette for **sirkulære prosesser**, noe som kan gi en ytterligere konkurransefordel i fremtiden.

Mo Industripark

Mo Industripark er et sentralt industrielt knutepunkt. Parken huser totalt 110 bedrifter med en samlet omsetning på 15 milliarder kroner og en eksportverdi på 9 milliarder kroner. Blant de største aktørene finner vi 7 Steel Nordic, Elkem, Ferroglobe Mangan, SMA Mineral og Rana Gruber. Til sammen sysselsetter industriparken om lag 2 900 personer.

Mo Industripark har flere konkurransefortrinn, blant annet tilgang til kortreist og fornybar kraft, rikelig tilgang på vann, godt utbygd infrastruktur, ledig areal og havneanlegg.

Bilde: Mo Industripark AS

Mosjøen industrihub

I Mosjøen finnes det en industriklynge rundt Alcoa Mosjøen, som driver både et aluminiumssmelteverk og en anodefabrikk. Alcoa er hjørnesteinsbedriften i Mosjøen, med om lag 650 ansatte – nesten 10 prosent av all sysselsetting i Vefsn kommune.

Det er under utvikling et nytt næringsområde ved Nesbruket, der Gen2Energy planlegger å bygge en hydrogenfabrikk. På samme tomt skal Norsk E-Fuel bruke hydrogenet fra Gen2Energy til å produsere bærekraftig flydrivstoff (SAF).

Bilde: Simon Almås / MON

Holandsvika Industripark

I Holandsvika er det en industripark under planlegging. Området beskrives som strategisk attraktivt, med nærhet til fylkesvei, jernbane og sjø. Realisering av parken er imidlertid avhengig av at strømmettet bygges ut ved Holandsvika, slik det er planlagt i Statnetts KVVU.

Flere aktører har meldt interesse, blant annet Gen2Energy, som ønsker å utvide sine planer for hydrogenproduksjon i området. I tillegg har K2 Nord, Normin Mine AS, Norsk E-Fuel og Norske Shell signalisert interesse. Det foreligger planer om å etablere nytt forbruk på ca. 1 300 MW i parken.

Bilde: Visual360 / MON

Nettutbygging åpner døren for ny industriell vekst

De fleste av prosjektene som har søkt om eller etterspurt nettilknytning fra Statnett tilhører kraftforedlende industri, inkludert nye grønne næringer som hydrogen, ammoniakk og datasentre. Vi anslår at potensialet for nytt forbruk innen kraftforedlende industri vil være rundt 1 800 MW, gitt at det fortsatt vil være visse kapasitetsbegrensninger selv etter utbyggingen. Det resterende nye forbruket vil trolig komme fra sjømatnæringen, transportsektoren eller økt alminnelig forbruk.

Basert på erfaringstall for forholdet mellom effekt og sysselsetting, samt innspill fra intervjuer og befaringer, anslår vi at dette kan gi grunnlag for om lag **1 500 nye direkte årsverk innen 2035 på Helgeland**. I tillegg forventes ringvirkningene fra prosjektene å understøtte ytterligere 1 200 indirekte årsverk. De indirekte årsverkene vil delvis komme på Helgeland, men i hovedsak utenfor regionen.

Den direkte verdiskapingen som kan realiseres innen 2035, er anslått til om lag **6 mrd. kr. på Helgeland**. I tillegg forventes etableringene å gi indirekte verdiskapingseffekter på rundt 1,6 milliarder kroner nasjonalt.

Det største sysselsettingspotensialet ligger i datasenternæringen. Dette drives særlig av at det er forespurt **flere mindre datasenteretableringer hos Statnett**. Slike mindre datasentre krever likevel et visst antall faste ansatte i driftsfasen, noe erfaringer fra etableringer på Rjukan, Rennesøy og i Enebakk viser. Større datasentre krever typisk færre ansatte per MW kapasitet, noe som reduserer sysselsettingspotensialet sammenlignet med mindre sentre. Samtidig er storskala datasentre ofte mer produktive, noe som betyr at verdiskapingen per ansatt og per MW er høyere. Dette innebærer at de nye arbeidsplassene vil være høyproduktive, noe som kan bidra til å styrke Helgelands attraktivitet som bosted.

Hydrogen- og ammoniakkproduksjon, samt øvrig kraftforedlende industri, har et potensial på opptil 650 nye arbeidsplasser. Tekstboksen til høyre beskriver noen av disse prosjektene.

Utvalgte prosjekter: kraftforedlende industri og nye grønne næringer

Gen2Energy: Gen2Energy planlegger å bygge en hydrogenfabrikk på Nesbruket i Mosjøen, som både skal levere hydrogen til Norsk E-Fuel og eksportere produktet til internasjonale kunder. Det er planlagt en kapasitet på 195 MW på Nesbruket, samt ytterligere 500 MW i Holandsvika. SØA og Thema Consulting har gjennomført en samfunnsanalyse av nye industrietableringer i Vefsn kommune, der det anslås at produksjonsanlegget på Nesbruket (195 MW) vil sysselsette rundt 40 årsverk.

SMA Mineral: SMA Mineral er en kalkprodusent i Mo Industripark som leverer produkter til stålproduksjon. Kalkproduksjon er en utslippsintensiv prosess, både på grunn av bruken av fossile brensler og fordi karbon frigjøres når kalksteinmolekylene spaltes. I august 2025 offentliggjorde selskapet at det vil investere i et pilotanlegg for utslippsfri kalk. Neste mål er å bygge en fullskala fabrikk med åtte ovner. Planen innebærer en investering på 13 milliarder kroner og kan skape rundt 250 direkte og indirekte arbeidsplasser. For å realisere prosjektet er SMA Mineral avhengig av å få tildelt nettkapasitet.

Alcoa Mosjøen: Alcoa planlegger å øke produksjonskapasiteten med 14 000 tonn (+7 prosent) og investerer over en halv milliard kroner i den forbindelse. Selskapet erstatter samtidig en gassfyrt smelteovn med en induksjonsovn for å redusere karbonavtrykket, og har ytterligere investeringer under planlegging. De planlagte investeringene vil trolig kreve noe ekstra bemanning i driften, men sysselsettingseffekten forventes å være begrenset.

Investeringer i nye fabrikker vil være viktig for bygg og anleggsnæringen

Bygg- og anleggsnæringen i Norge har de siste årene vært preget av krevende rammevilkår. Høye renter, stigende råvarepriser og økonomisk usikkerhet har ført til lav aktivitet, der eiendomsselskaper har utsatt investeringer i nye bygg og husholdninger i større grad har begrenset seg til nødvendig vedlikehold.

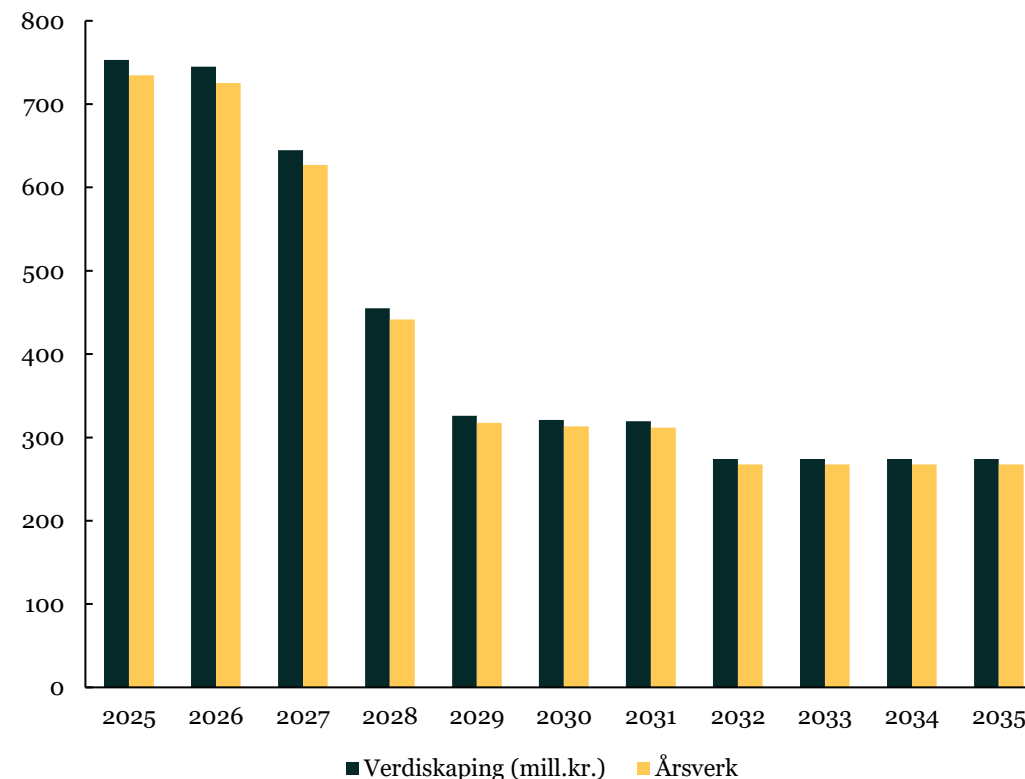
På Helgeland har næringen likevel klart seg relativt godt under og etter pandemien, blant annet takket være enkelte større prosjekter som har blitt realisert i perioden. Disse prosjektene nærmer seg nå slutten, og videre aktivitet vil være avhengig av at nye prosjekter settes i gang.

Når utbyggingen av prosjektene som har søkt om tilknytning hos Statnett kommer i gang, vil dette skape betydelig aktivitet for den lokale bygg- og anleggsnæringen. Dette vil gi lokale selskaper mulighet til å sikre nye oppdrag og fylle ordrebøkene.

En ringvirkningsanalyse basert på data fra Menons investeringsteller viser at den planlagte utbyggingsaktiviteten kan understøtte opp til **4 500 årsverk** og **4,7 milliarder kroner** i verdiskaping på Helgeland fram mot 2035. Hoveddelen av prosjektene er forventet å realiseres i løpet av de nærmeste årene, noe som innebærer at de største effektene vil komme før 2030.

I gjennomsnitt tilsvarer dette en årlig verdiskaping på rundt **420 millioner kroner** og litt over **400 årsverk**, som utgjør omtrent **10 prosent av sysselsettingen** i bygg- og anleggsnæringen på Helgeland.

Figur 13: Verdiskapings- og sysselsettingseffekter på Helgeland knyttet til utbyggingsaktiviteten. Kilde: Menon Economics

Oppsummering: Det kan komme 1 500 nye arbeidsplasser innen kraftforedlende industri

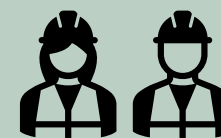
Innen 2035 kan utbygging av strømmettet på Helgeland legge til rette for **om lag 1 900 MW nytt forbruk**, hvorav rundt **1 800 MW** forventes å komme fra kraftforedlende industri, inkludert hydrogen-, ammoniakk- og datasenterprosjekter. Dette vil muliggjøre realisering av en rekke prosjekter som i dag står i kø for nettilknytning, og dermed snu en situasjon med knapp kapasitet til en betydelig vekstmulighet.

Potensialet tilsvarer omtrent **1 500 nye direkte årsverk** og ytterligere **1 200 indirekte årsverk**, hvor de indirekte i stor grad vil skapes utenfor Helgeland. Den **direkte verdiskapingen** er anslått til rundt **6 mrd. kr.** på Helgeland, med i tillegg **1,6 mrd. kr.** i indirekte verdiskaping nasjonalt.

Det største sysselsettingspotensialet finnes i **datasenternæringen**, særlig gjennom etablering av flere mindre datasentre som krever relativt høy bemanning per MW. Hydrogen- og ammoniakkproduksjon samt øvrig kraftforedlende industri kan stå for opptil **650 nye arbeidsplasser**. Mange av disse arbeidsplassene vil være **høyproduktive**, noe som kan styrke Helgelands attraktivitet som bosted og bidra til å sikre regionens posisjon som en ledende industriregion i Norge.

I tillegg vil utbyggingen skape store ringvirkninger for **bygg- og anleggsnæringen** på Helgeland. Den planlagte aktiviteten er anslått å understøtte om lag **4 500 årsverk** og **4,7 milliarder kroner** i verdiskaping over hele perioden, med de største effektene før **2030**. I gjennomsnitt tilsvarer dette rundt **420 millioner kroner** i verdiskaping og litt over **400 årsverk** årlig – om lag **10 prosent** av den totale sysselsettingen i bygg- og anleggsnæringen i regionen.

Kraftforedlende industri på Helgeland i 2035

+ 1 500 nye arbeidsplasser
(+ 60 %)

+ 6 mrd. kr. i verdiskaping
(+ 130 %)

Reiseliv

Menon
Economics

Reiselivsnæringen i dag og fremover

Reiselivsnæringen i Helgeland er liten, sett opp mot reiselivet i mange andre deler av landet, men næringen har et enormt potensial for utvikling og vekst frem mot 2035.

Næringen sysselsetter over 2000 personer og omsetter for ca 3 milliarder. Om lag halvparten av denne omsetningen er knyttet til transport som er en stor næring i Helgeland og som strekker seg langt utenfor «reiselivsnæringens domene».

Det har vært lite vekst i sysselsetting i reiselivsnæringen de senere årene. Det er kanskje særlig bekymringsfullt at man ikke har klart å skape vekst innen opplevelsestjenester, men også den begrensede kapasiteten i overnattingssegmentet er et hinder.

Med ny flyplass i Mo i Rana og noen sentrale grep i regi av næringen selv og kommunene ligger egentlig nå alt til rette for en sterk og lønnsom næring som skaper varige, trygge og bærekraftige arbeidsplasser i årene som kommer.

Våre analyser viser at det er rom for å øke sysselsettingen med 50 prosent i denne næringen i 2035. Det krever mer kapasitet og utvikling av bedre og mer samordnede produkter og tjenester, ikke minst på opplevelsesfronten.

I denne delen av rapporten ser vi på nærings utvikling og peker på strategier videre for å nå det mulighetspotensial som ligger i regionen.

Nøkkeltall reiselivsnæringen i 2023

2 350 sysselsatte

3 milliarder i omsetning

1,35 mrd. kr. i verdiskaping

Reiselivsnæringen i Helgeland i 2035

+ 1 200 nye arbeidsplasser
(+ 50 %)

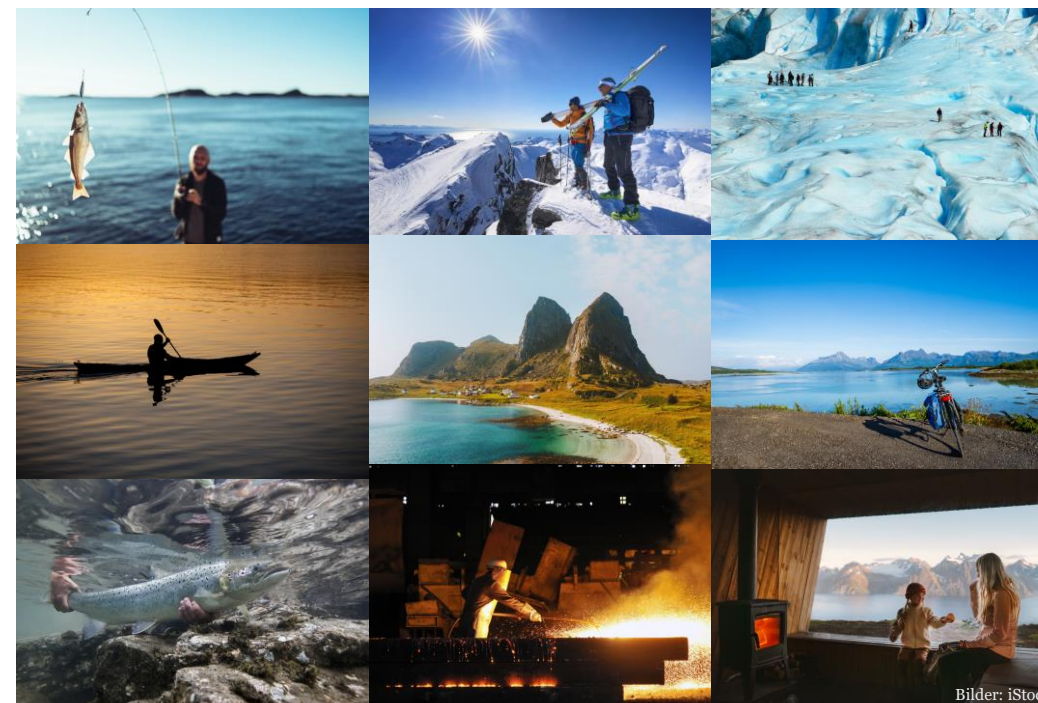
Opplevelser i sentrum, gjennom hele året

Helgeland er Norges uoppdagede perle. Regionen kan tilby en imponerende meny av opplevelser innenfor en reisetid på to timer fra den nye flyplassen i Mo i Rana. På sett og vis er Helgeland et Norge i miniatyr for turister. Her er en liten meny av hva som kan oppleves

- Havfiske, elvefiske, ørretfiske
- Tindebestigning, brevandring, fjellturer
- langrenn, alpint (også i Hemavan)
- Sykkelturer, kajakpadling, øyhopping, dykking, ribturer, fuglekikking og strandliv
- Besøk på merdekanten, slakterier, i industrihaller, nasjonalbibliotek, gårdsturisme
- Dype fjorder, vakker natur, variert kulturlandskap, unik historikk

... men ingen opplevelser uten overnatting og enkel transport både til regionen og mellom opplevelsene.

Figur 13: Fire elementer som må på plass for å skape vekst i reiseliv

Bilder: iStock

Har veksten innen reiseliv vært så sterk som ønsket?

Svak eller ingen vekst i sysselsetting i reiselivsnæringen siden 2019. Veksten har de siste årene vært langt svakere enn hva vi og mange aktører i næringen har spådd.

Helgeland har lite vekst å vise til i denne næringen sett opp mot Nord-Norge samlet, så vel som de aller fleste delregionene i landsdelen.

Det har vært en betydelig omsetningsvekst på ca. 40% siden 2015, men realveksten er lav (prisjustert) og realvekst fra 2019 har faktisk vært negativ.

Den høyeste veksten har vi fått innen overnatting og servering. Samtidig ser vi at prisene på overnatting i gjennomsnitt er lave og vokser lite. Omsetningsveksten er nok da tettere knyttet til økt kapasitetsutnyttning i høysesong.

Det produseres lite opplevelsestjenester/aktiviteter og siden 2019 har utviklingen vært svak på dette feltet. Det er en viktig observasjon, nettopp fordi opplevelser er det Helgeland potensielt har mye å tilby av. Det er også opplevelser som både norske og utenlandske turister er på leting etter – og derfor også villige til å betale for.

Transport er største segment, men her er vi usikre på om vi får med oss for mye av Boreal og Torghatten.

Vi får inntrykk av at mange aktører på Helgeland ønsker seg en sterkere reiselivsnæring i regionen, men ambisjonsnivåer er lite tydelig og andre/rivaliserende interesser vektes høyt. Man frykter problemene i Lofoten, men er det noe å frykte i tiden fremover?

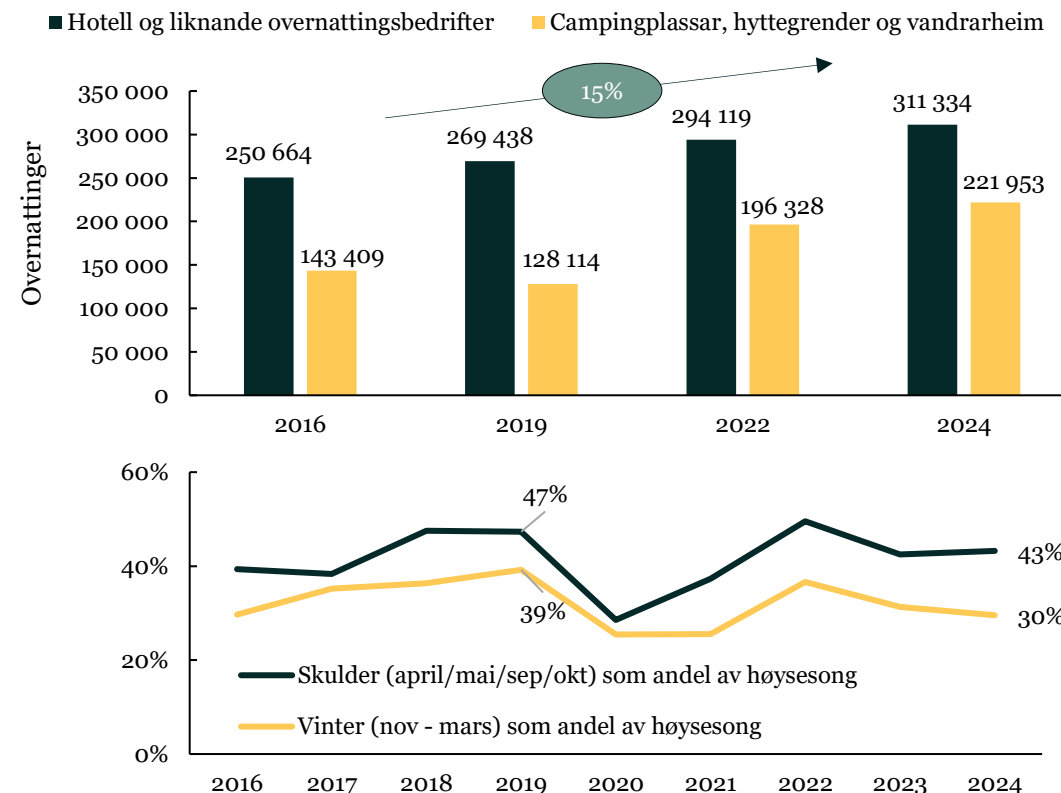
Figur 14: Sysselsatte (øverst) og omsetning (nederst) innen reiseliv på Helgeland. Kilde: Menon Economics

Ikke flere jobber uten flere besøkende, eller...?

- Antallet overnattinger på hotell og gjestehus har kun økt med 15 prosent siden 2019 . Men lang høyre vekst på campingplasser og hyttegrender. Spørsmålet er om de skaper noe særlig, i form av arbeidsplasser.
- Sammenlignet med resten av Nord-Norge er veksten i overnattinger på Helgeland lav. Det er noe man ikke får til her som man i større grad får til i de aller fleste regionene i landsdelen.
- Statistikken til nordnorsk reiseliv viser at kurs og konferanse som segment har ganske bra vekst men at ferie og fritid viser svak vekst.
 - Kurs og konferanse (Mice-segmentet) er lukrativt for næringen og kan løse noe av sesong-problemet, men markedet er kompetitivt og krever kapasitet og evne til å sy sammen produkter for mange
- Økningen i utleieenheter over AirBnB (og andre webtjenester (se nest side) har vist en eksplosiv vekst og står nå for en stor andel av overnattingskapasiteten.
- Noe av den svake veksten kan ligge i begrenset evne til å styrke etterspørselen etter reiselivstjenester i skuldersesongene og i vintersesong. Disse sesongenes andel av samlede overnattinger har faktisk falt siden 2019.
- Arbeidsplassene blir tryggere og mer attraktive dersom bedriftene kan skape aktivitet gjennom større deler av året.

Figur 15 og 16: Antall overnattinger (øverst) og antall besøkende i vinter- og skuldersesong som andel av høysesong (nederst) på Helgeland. Kilde: SSB

Kan Helgeland egentlig ta imot flere besøkende?

Til dette er svaret ja men bare i begrenset grad i varme senger. Antallet senger på hotell og lignende har nesten ikke økt side 2019. Kapasitetsutnyttningen er lav utenfor høysesong, men det er også den vanskeligste perioden.

Veksten i AirBnB-segmentet har vært enorm. Antallet overnattinger har økt med 70 prosent på to år og det er få tegn til at trenden bremser opp.

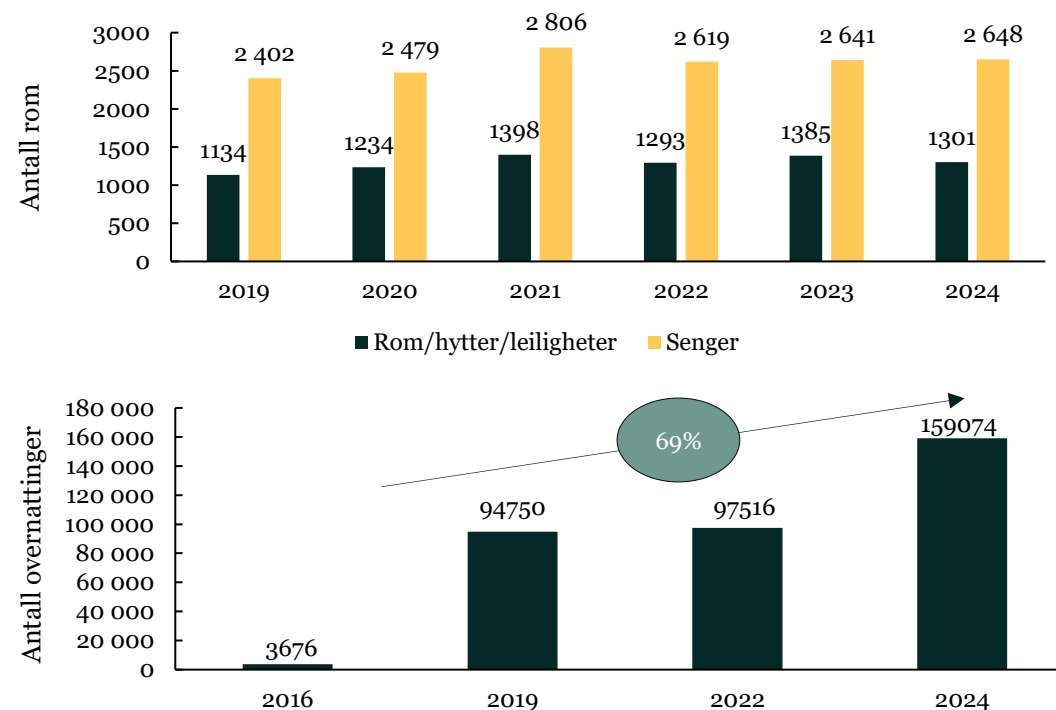
I perioden september 2025 til juli 2026 ligger antall enheter tilgjengelig for leie for 2+ personer på AirBnB på mellom 350 og 450 i regionen. Antar man at hver enhet huser 3 personer, er nå denne kapasiteten på ca 1200 overnattende. Antall enheter til leie gjennom AirBnB har nærmest eksponert, men man er milevis langt unna tallene man ser i Lofoten og rundt Tromsø.

Det aller mest av AirBnB er privatutleie. Det er ikke så mange profesjonelle flerenhet-aktører enda, men det kommer nok.

Det er mulig å skape næring i samspill med AirBnB, men det er komplisert og krever aktivitetsbasert vekst basert på opplevelser og servering.

Det er vårt syn at et profesjonelt reiseliv som i størst mulig grad utnytter forbrukspotensialet til de tilreisende må ha tilgang på varme senger og enheter med betydelig sengekapasitet, også utenfor byene for å sikre nærhet til opplevelsene. Alternativt må sengekapasiteten være koordinert slik at reisearrangører lett kan bygge produkter som inkluderer flere overnattingssteder.

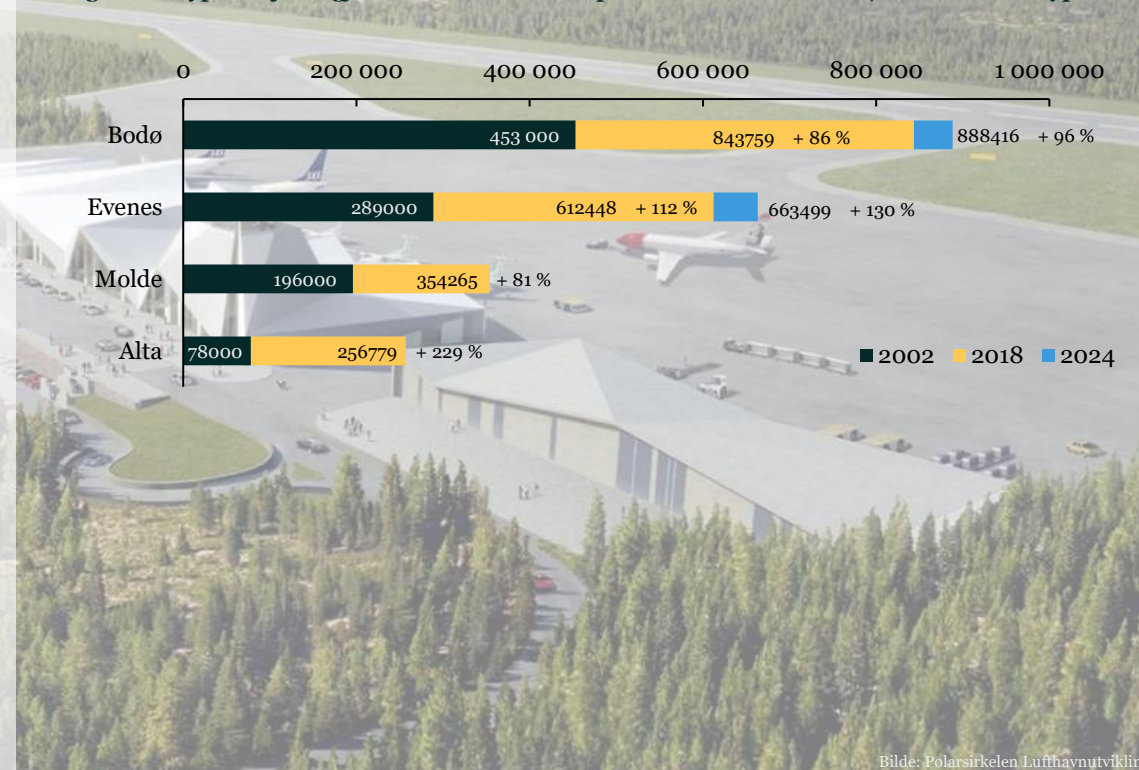
Figur 17: Antall rom/hytter/senger på hotell etc. (øverst) og antall overnattinger gjennom AirBnB (nederst) i Helgeland. Kilde: SSB og AirBnB

Bare en sommer til, så står Polarsirkelen flyplass klar

- I dag er Helgelands tilgjengelighet et vesentlig hinder for reiselivet, både på grunn av pris for transport inn og ut av regionen og på grunn av reisetid. Reiselivsprodukter basert på langhelg/kortuke er svært sårbare for nettopp reisetid.
- Våren 2027 åpner Polarsirkelen. Det gir et helt nytt utgangspunkt for reiselivsnæringen, men da må Helgeland kunne ta imot de tilreisende. Hvis ikke reiselivsnæringen forbereder seg godt på dette NÅ, kan man ende med få flygninger til flyplassen og et uutnyttet potensial i årene frem mot 2035.
- I dag er samlet antall personer som ankommer/reiser fra Mosjøen, Sandnessjøen og Mo i Rana på drøye 200 000.
- På flyplassen i Alta som dekker en langt mindre region er tallet 350 000. Her finner man også fire mindre lufthavner i nærheten.
- På Evenes er tallet 850 000. Både Alta og Evenes har mer enn doblet antall passasjerer de siste 20 årene.
- Flyruter direkte til og fra Oslo og etter hvert til/fra store Europeiske byer er avgjørende for regionens attraktivitet som reisemål for store grupper.
- Det er **realistisk med 400 000 reisende** over Polarsirkelen innen 2030.
- Relevante ruter med SAS og Norwegian kommer dersom tilbudet for tilreisende opplevelsesesturister og gruppe/konferanse er godt.
- Aktørene i reiselivsnæringen må tørre å satse på **synlige** produkter nå, men hva og hvems skal ta grepet?

Figur 18: Flypassasjerer gjennom terminalen i løpet av et år (Kilde Avinor/Polarsirkelen flyplass.)

Arbeidet er i gang men mer og tyngde må inn

Regionen har nå samlet seg om et sterkt regionalt destinasjonsselskap som er eid av de 19 kommunene på Helgeland. Målet å utvikle og markedsføre Helgeland som et foretrukket reisemål med bærekraft i fokus.

Visit Helgeland samarbeider med rundt 200 store og små reiselivsbedrifter i regionen.

I den siste tiden har man fått opp en bookingtjeneste for overnatting, arrangementer og aktiviteter. Gradvis fases også muligheten for booking av pakkeløsninger inn.

Samtidig arbeides det med løsninger som skal gjøre det mulig å selge pakker og produkter mer rettet mot viktige markeder i årene fremover. I dette arbeidet er det mange om beinet og konkurranser er hard. Så her må regionen bygge tette relasjoner til profesjonelle salgsaktører i form av reisearrangører og lignende.

De strategiråd vi bringer til torgs på neste side er slik vi forstår det i høy grad i overenstemmelse med hvordan Visit Helgeland tenker

Aktørene i næringen forbereder seg gradvis på de muligheter som kommer med en ny flyplass. Nye planer om kapasitetsutvidelse kommer og en rekke aktører har modernisert og utbedret sitt tilbud.

Overordnet er fortsatt næringen preget av små og ukoordinerte aktører som trenger å samles om felles produkter og pakker for de turistene som skal komme. Det samarbeidet må styrkes nå.

Som alle andre steder er det behov for tilstedeværelse av større profesjonelle næringsaktører som ønsker å satse mye ressurser i destinasjonsutvikling. Her ligger det et enormt potensial i samspillet mellom større næringsaktører og kapitalrike aktører innen havbruk og annet i regionen

Seks råd til hva næringen og kommunene kan gjøre nå?

1

Sikre bedre bestillbarhet og smidighet for transport internt i regionen

2

Etablere et regionalt charterfond som tar ned risikoen for flyselskap/arrangører

3

Utvikle to tydelige signalprodukter (langhelg til heluke) i felleskap, som er brandet for henholdsvis høy- og mellompris-segmentene. Markedsføres internasjonalt i fellesskap og selges i regi av en profesjonell reisearrangør.

4

Etablere et samarbeid mellom mindre overnattingsteder på ulike destinasjoner for utvikle signalproduktene. Gradvis øke kapasiteten nær opplevelsene gjennom å etablere hotell(er) i samarbeid med en eller flere større aktør.

5

Finne kanaler for tettere samarbeid med Hemavan (vinter), særlig i markedet for utenlandske turister. Mo blir porten inn til både Norge og Sverige

6

Jobbe systematisk med å utbedre opplevelsers-tilbudet (add-on, synlighet, også vinter) for også å utnytte AirBnB-veksten

Nærmere om de seks strategiske anbefalingene

Helgeland er ukjent for mange. Da må regionen selges gjennom noen få lett formidlede produkter og budskapet må være enkelt. Folk må forbinde regionen med noe «huskbart». Eksempelvis «Hele Norge i miniatyr –men med kvalitet»

Hvem skal ta ansvar for dette og hvem skal stå for salg og i hvilket marked skal man rette fokus. Som nevnt er man i gang med arbeidet, der Visit Helgeland tar en sentral posisjon, den destinasjonsselskapet kan ikke fylle alle oppgaver.

På to års sikt kan man ikke forvente å øke kapasiteten vesentlig, men det er fullt mulig å utvikle et signalprodukt som tar i bruk eksisterende kapasitet basert på koordinering og oppgradering av eksisterende overnattingssteder. Det er om lag 40 slike steder i dag som har et stort potensial i denne sammenheng.

Vi tror at man må utvikle ett høyprissegmentet først – tilrettelagt med aktiviteter. Det er viktig at ens lik satsning fokuserer ut i skuldersesong og inn mot vinter (har med Hemavan i produktene) og med tilstrekkelig fleksibilitet for de tilreisende.

Det bør fokusere tungt på fisketurisme (hav, elv, fjell) som aktivitet. Det selger i mange markeder og man kan bygge aktivitetstilbud som kombinerer matopplevelser med fangst.

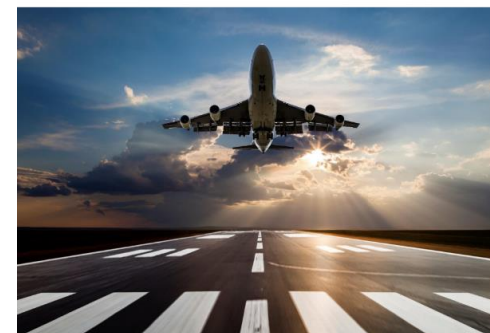
Hvordan bidra til at Norwegian og SAS vil inn med ruter?

Begynne arbeidet med å få opp et charterfond nå! Finansiert av NFK og kommunene med noe hjelp fra staten. Det finnes allerede en egnet fondsstruktur som er beskrevet i rapport fra Menon på deres hjemmeside.

På sikt: Arbeid for etablering av flere små hoteller (Dønna, Jektvika/Rødøy, Svartisen/Meløy, Vega, samt noe i tilknytning til vinterfjellet

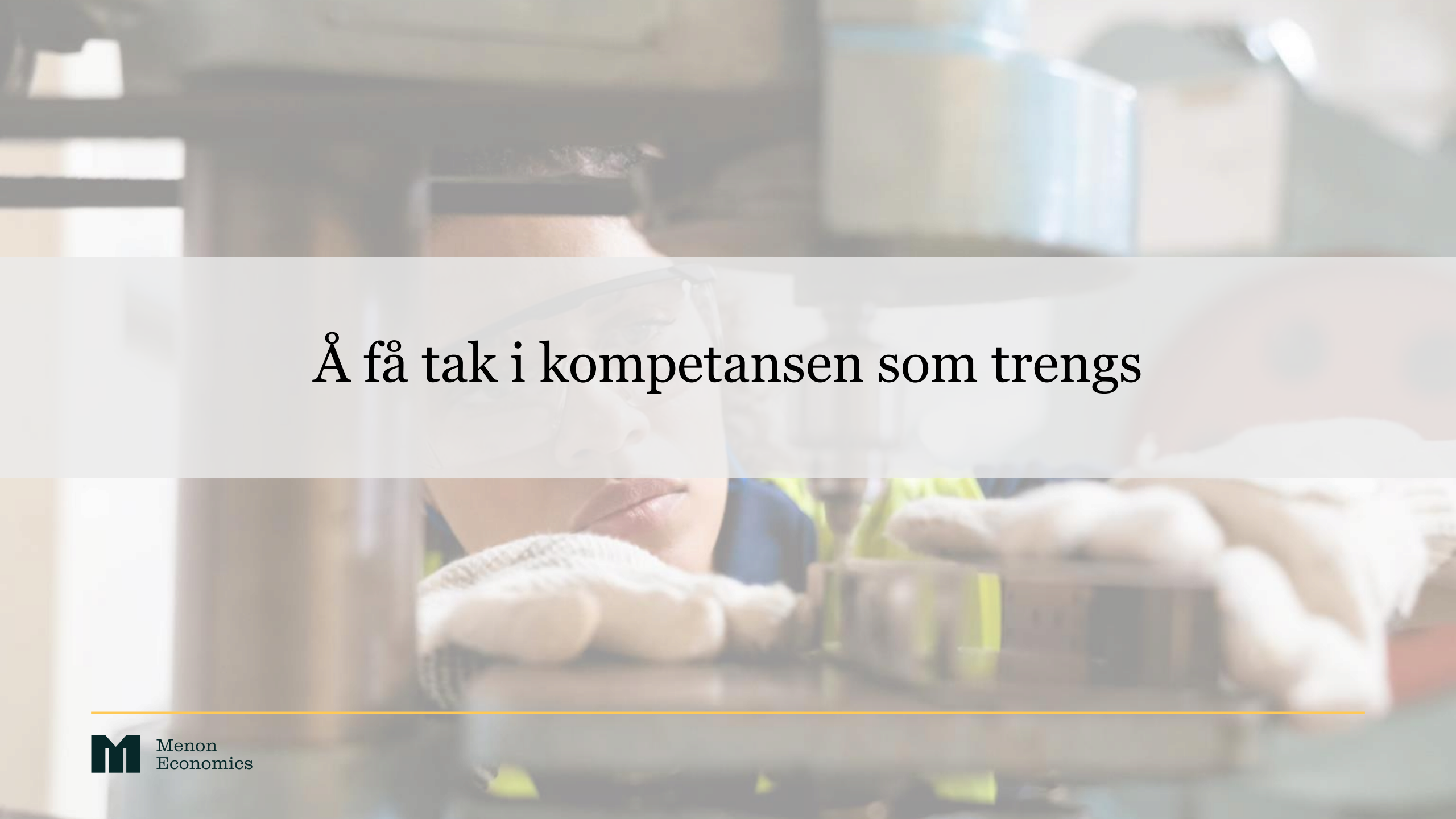
RAPPORT STIMULANSORDNING FOR ØKT FLYTRAFIKK TIL NORD-NORGE

MENON-PUBLIKASJON NR. 121/2020

40 steder med varme senger og potensial

Navn	Kommune
Thon Hotel Brønnøysund	Brønnøy
Corner Hotell	Brønnøy
Torgarhaugen Gjestehus	Brønnøy
Himmelblå Brygge (Ylvingen)	Vega
Vega Havhotell	Vega
Sømna Kro og Gjestegård	Sømna
Terråk Gjestegård	Bindal
Handelsstedet Forvik (Grålåna)	Vevelstad
Vevelstad Gjestegård	Vevelstad
Herøy Brygge	Herøy
Det Romantiske Huset (Herøy)	Herøy
Dønnes Gård	Dønna
Dønnes Skolestua	Dønna
Scandic Syv Søstre	Alstahaug (Sandnessjøen)
Hotell Sjøen	Nesna
Doktorgården på Lurøya	Lurøy
Lovund Hotell	Lurøy (Lovund)
8770 Træna	Træna
Myken Seng og Suppe	Rødøy (Myken)
Fru Haugans Hotel (Heimr Collecti	Vefsn (Mosjøen)
Mosjøen Hotell	Vefsn (Mosjøen)
Toppen Panorama Mosjøen	Vefsn (Mosjøen)
Korgfjellet Fjellstue	Hemnes (Korgen)
Hattfjelldal Hotell	Hattfjelldal
Sæterstad Gård	Hattfjelldal
Fjellfolkets Hus	Hattfjelldal
Scandic Meyergården	Rana (Mo i Rana)
Thon Partner Hotel Mo i Rana	Rana (Mo i Rana)
Strawberry Home Hotel Helma	Rana (Mo i Rana)
Sure Hotel by Best Western Ole Tol	Rana (Mo i Rana)
Hotell Svartisen	Rana (Mo i Rana)
Toranes Overnatting	Rana (Mo i Rana)
Mo Gjestegård	Rana (Mo i Rana)
Ørnes Hotell	Meløy (Ørnes)
Glomfjord Overnatting	Meløy (Glomfjord)
Støtt Top of Helgeland	Meløy (Støtt)
Klokkergården	Rødøy
Havkanten Gjestehus	Herøy
Banken Bed & Breakfast	Vega
Ytri 365 Træna	Træna

Å få tak i kompetansen som trengs

Tilgang på kompetent arbeidskraft - uten folk ingen vekst

For at næringslivet i regionen skal vokse, er det avgjørende å sikre tilgang på arbeidskraft med riktig kompetanse. En del kan rekrutteres lokalt, men mye må hentes fra andre deler av landet eller fra utlandet. Dette gjelder både spesialisert kompetanse for vekstnæringer og nødvendig arbeidskraft for å opprettholde samfunnsfunksjoner.

Befolkningsprognoser viser en samlet nedgang i regionens folketall fremover, selv om utviklingen varierer mellom kommunene. Dersom denne trenden fortsetter, vil det være krevende å skaffe tilstrekkelig kompetanse til å møte næringslivets behov og samtidig sikre bærekraftige lokalsamfunn. **Det er derfor nødvendig å iverksette tiltak for å snu utviklingen.**

Det må tiltrekkes personer i arbeidsfør alder, med den kompetansen som etterspørres. Dette er avgjørende både for å møte næringslivets behov, for å styrke offentlige tjenester, og for å opprettholde et befolkningsgrunnlag som gir livskraft i de ulike lokalsamfunnene.

Tilgang på interessante arbeidsplasser er en nøkkelfaktor for attraktivitet. Samtidig er samlet bokvalitet, i form av gode boligområder, tjenester og livskvalitet, avgjørende for å tiltrekke nye innbyggere. Regionen må derfor fremstå som et attraktivt sted både å bo og arbeide, og det må arbeides systematisk med å markedsføre regionen både nasjonalt og internt i regionen selv.

Et viktig virkemiddel for å oppnå dette er samarbeid på tvers av kommuner og sektorer. Samarbeid vil være viktig både for å utvikle attraktive bomiljøer og for å promotere dette utad. Samtidig må regionen ta inn over seg de brede samfunnstrendene: Urbanisering har lenge vært en dominerende utvikling, og selv om pandemien midlertidig førte til økt utflytting fra storbyene, har det ikke ført til et varig brudd med urbaniseringstrenden. **Helgelandsregionene må derfor konkurrere aktivt om arbeidskraften, og gjøre seg attraktiv i både et regionalt og nasjonalt arbeidsmarked.**

Bilde: iStock/Everste